

1/2015

SFV

magasinet

Bildning & Kultur

Wegelius kammarstråkar ~ Traditionscentrum Kuggom ~ Riggert Munsterhjelm

Nr 1

Januari 2015
Volym 1, 1. årgången

UTGIVARE

Svenska folkskolans vänner
www.sfv.fi
SFV:s kulturtidskrift
utkommer 4 gånger år 2015

Nr	2	3	4
Materialdag	6.4	15.9	13.11
Utdelas	13.5	15.10	16.12

REDAKTION

SFV, Annegatan 12,
00120 Helsingfors,
tel. 09-684 4570
redaktion@sfv.fi
Vi finns på Facebook,
Twitter och YouTube.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**

Johan Aura
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

REDAKTÖRER

Rabbe Sandelin
rabbe.sandelin@sfv.fi
Stella Mattsson
stella.mattsson@sfv.fi

LAYOUT

Pia Pettersson

PÄRMFOTO

Wegelius kammarstråkar
i SFV-huset G18.
Foto: Rikhard Tiula

OY FRAM AB, Vasa
ISSN 2342-7426 (print)
ISSN 2342-7442 (online)

8 Riggert Munsterhjelm är något av en udda fågel bland finländska konstnärer. Han lever på sitt måleri och inte på stipendium, och i tillägg till konstnärskapet är han doktor i biologi. Under våren skall han börja på ett porträtt av SFV:s ordförande Per-Edvin Persson.

► *Sidan 8.*

24 Wegelius kammarstråkar är en kreativ och ungdomlig orkester som spelar nordisk och finlandssvensk kammarorkestermusik på hög nivå. Orkestern består idag främst av professionella musiker, men också av unga musikstuderande.

► *Sidan 24*

28 Då Axxell förra året drog sig ur Kuggom i Lovisa var det många som hajade till. Skulle Kuggom, med sina långa utbildnings- och bildningstraditioner nu bli enbart en not i historieböckerna? Redan idag ser det emellertid betydligt ljusare ut, berättar Niklas Grönroos, som är en av eldsjälarna bakom nya Traditionscentrum Kuggom.

► *Sidan 28*

En viktig fråga de närmaste åren är ändå var vi med våra begränsade resurser kan åstadkomma den största effekten, och hur vi skall kunna mäta denna effekt.

Johan Aura s.15

- 4 Kontakta SFV
- 5 Ledaren: Namnbyten
- 6 Kort
- 8 Riggert Munsterhjelm målar
- 14 SFV:s kanslichef Johan Aura: Ljus i tunneln
- 16 Kritikerrosade Karin Erlandsson skriver redan på en ny roman
- 19 Topeliuspriset till Marcus Rosenlund
- 20 Ideella organisationer som vinnare i det nya medielandskapet
- 23 Kolum: "Bildning är farligt!"
- 24 Wegelius kammarstråkar
- 27 Kolumn: Kan vi tro på godheten 70 år efter Auschwitz?
- 28 Traditionscentrum Kuggom tar över
- 32 Populärt medborgarinstitut i Pargas
- 34 Ny pressförening finansierar Brages Pressarkiv
- 36 Inspirerande föredömen på nordisk konferens
- 38 Våga tänka, våga tiga. Våga vänta, våga visa. Våga vara vansinnig.
- 40 DUA diskuterar sex och ömsesidighet
- 41 SFV Bildnings kommande evenemang
- 42 Författare på djupet: Umberto Eco
- 46 Läsbiten: Anna Bondestam
- 50 Recension: Mikael Reuter: Så här ska det låta
- 51 Medlemmarnas bokspalt
- 52 Boknytt
- 56 Föreningsresursens frågelåda
- 57 SFV i siffror
- 58 Kryss / sudoku

Skriv
eller ring!

Jag vill donera eller testamentera till SFV.
Jag har frågor om SFV:s förvaltning

JOHAN AURA
KANSLICHEF
johan.aura@sfv.fi
040-3559 935

Jag har frågor om SFV:s
tävlingar, priser och medaljer

CAMILLA NORDBLAD,
KANSLICHEFENS ASSISTENT
camilla.nordblad@sfv.fi
045-1210 864

Jag har frågor om SFV:s
bidrag och stipendier

VIVEKA ÅBERG
EKONOM
viveka.berg@sfv.fi
stipendier@sfv.fi
040-5331 710

Jag har frågor om
SFV:s fastigheter

STEFAN JOHANSSON
FASTIGHETSDIREKTÖR
stefan.johansson@sfv.fi
044-7397 340

Jag har frågor om SFV:s
ekonomifunktion eller datasystem

TED ÖSTERMAN
EKONOMICHEF
ted.osterman@sfv.fi
0400-197 692

Jag har frågor om SFV:s kommunikation,
publikationer och annonsering

RABBE SANDELIN
REDAKTÖR
rabbe.sandelin@sfv.fi
0400-453 953

Jag vill arrangera en kurs
eller starta en studiecirkel

SEBASTIAN GRIPENBERG
VERKSAMHETSOMBUD,
NYLAND
sebastian.gripenberg@sfv.fi
050-441 0818

bildning@sfv.fi
abo@sfv.fi
vasa@sfv.fi
050-441 0670
www.sfvbildning.fi

BEATRICE ÖSTMAN
VERKSAMHETSOMBUD,
ÅBOLAND
beatrice.ostman@sfv.fi
040-5026 026

ANNA-KARIN ÖHMAN
VERKSAMHETSOMBUD,
ÖSTERBOTTEN
anna-karin.ohman@sfv.fi
040-5026 026

DONATIONER TILL SFV ÄR SKATTEFRIA

PRISNOMINERINGAR I DECEMBER–JANUARI

ANSÖKNINGSTID: FEBRUARI. STUDIESTIPENDIER: www.studiefonden.fi

SFV BILDNING FÖRMEDLAR STATSBI DRAG FÖR KURSER OCH STUDIECIRKLAR, OCH STÖDER ORGANISATIONS LIVET VIA EGNA KURSER OCH FÖRELÄSNINGAR. DU HITTAR KONTAKTUPPGIFTER TILL HELA SFV BILDNINGSPERSONAL PÅ www.sfvbildning.fi

Namnbyten

I din hand håller du det första numret av ”nya” Svenskbygden: *SFV-Magasinet*. Den synligaste förändringen är ett lite större pappersformat, och ett lite vassare tryck. Men trots att vi fått ett nytt grafiskt utseende, och text och bilder nu fått det lättare att andas, ändrar vi inte på innehållet. Vi fortsätter exakt med samma intresserade och öppna utblick på finlandssvenskarnas kultur- och bildningsfrågor som förr. En utblick som egentligen är helt unik bland Svenskfinlands tidskrifter.

I det sista numret av *Svenskbygden* (4-2014) hade vi en längre artikel om bakgrundsarbetet med den nya tidningen – ett arbete som i skrivande stund pågått i ett år. I artikeln redogjorde jag även för en del av de motiveringar vi hade för att ändra tidningens namn. Namnfrågor brukar ju väcka mest diskussion, och så gick det även denna gång. De mildaste kommentarerna gick ut på att ett ålderdomligt, i dagsläget sällan använt uttryck inte är skäl nog att byta namn; vi har ju även andra tidningar med ålderdomliga namn, som *Åbo Underrättelser*. Vissa kommenterare gick så långt att de misstänkte att SFV helt är på väg att slopa arbetet för det svenska i Finland.

Att vi byter namn har emellertid inte att göra med att ordet ”Svenskbygden” i vissa öron låter lite ålderdomligt. Saken hänger ihop med att uttrycket för många finlandssvenskar redan låter lite exkluderande. Vi har till exempel 30 000 finlandssvenskar som bor i Helsingfors (och cirka 60 000 i hela huvudstadsregionen). Inte ens med bästa vilja kan vi längre säga att denna stora grupp finlandssvenskar bor i en svenskbygd. Då är vi tvungna att fråga oss vilka signaler vi sänder med ett tidningsnamn som ”Svenskbygden”. Betyder det att vi bara skriver om en del av finlandssvenskarna? Skall man bo i en viss sorts omgivning för att läsa tidningen, eller bli medlem i SFV?

Jag vill genast poängtera att namnbytet absolut inte betyder att vi inte i framtiden bevakar och skriver om de svenskbygder som finns i Finland – tvärtom. Vi kommer att satsa ännu mer på en rörlig redaktion som kommer ut och träffar finlandssvenskarna där det sker och händer – i all den härliga mångfald vår finlandssvenska kultur och bildning tar sig uttryck och form.

Johan Aura

KANSLICHEF,
SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

I SFV:s, Sydkustens och Kulturfondens gemensamma monter är det vid bildtagningen Sydkustens Matias Österberg som är värd.

Educa

■ SFV deltog i slutet av januari i den årliga utbildningsmässan Educa i Mässcentrum i Helsingfors. Tvådagarsmässans svenska inslag har vuxit år för år – denna gång deltog 35 föreläsare i 25 programpunkter i träffpunkten Hörnan.

SFV delade monter tillsammans med Sydkustens landskapsförbund och Kulturfonden. Mässan erbjuder en fin möjlighet att odla kontakter till utbildningsbranschen och lärarna i Svenskfinland.

Den två dagar långa mässan den 23 och den 24 januari samlade sammanlagt över 14 000 besökare, vilket var rekord i mässans historia. Även antalet utställare var större än föregående år.

I det svenskspråkiga programmet ingick även ett ledarskapsseminarium på mässområdet, som arrangerades av Åbo Akademi/Centret för Livslångt Lärande och Helsingfors Universitet/Palmenia. På fredagens uppskattade efterfest uppträdde humorgruppen KAJ.

Nominering över förväntningarna

■ SFV hade även denna gång en öppen nominering av kandidaterna till SFV:s pris och medaljer 2015. Betydligt fler nomineringar kom in jämfört med tidigare år. Även antalet vistelsestipendiansökningar blev flera.

År 2013 var det första gången som SFV utlyste ett nytt sätt att vaska fram kandidater till föreningens årliga pris- och medaljutdelning: en helt öppen nominering.

– De två första åren var det lite trögt med nomineringarna, nu tycks möjligheten ha uppåmärksammats av betyd-

ligt fler än förr. Marknadsföringen på tidsningshusens webbsidor med direktlänkar, och marknadsföringen på de sociala medierna lyckades över förväntningarna denna gång, berättar SFV:s redaktör **Rabbe Sandelin**.

Priskommittéernas arbete underlättas stort av de många och mångsidiga nomineringarna. Alla SFV:s priser och medaljer delas ut på SFV:s vår- och utdelningsfest i slutet av mars mars 2015.

Prisnomineringsperioden sammanföll med ansökningstiden för SFV:s vistelsestipendier. Även de ansökningarna ökade i antal jämfört med tidigare år.

Välkommen att brainstorma om finlandssvenskarnas vardag!

■ SFV genomför åter en nätbaserad brainstorming kring utmaningarna i finlandssvenskarnas vardag. I den förra, i april 2013, deltog över tusen personer. Då blev det klart att nyckeln till svenskans framtid i Finland är att språket kan användas i så många vardagliga situationer som möjligt. Deltagarna i brainstormingen debatterade då ivrigt om det överhuvudtaget är viktigt att hålla fast vid en finlandssvensk identitet, och även om hur bra finska finlandssvenskarna borde kunna.

Enligt SFV:s kanslichef **Johan Aura** tycks ”de finlandssvenska ödesfrågorna” se ganska likadana ut, från år till år.

– Men de är aldrig oviktiga, och varje gång finns det nyansskillnader som är mycket intressanta. För SFV:s framtid ser det ljusst ut, då precis de saker som hör till de viktigaste för finlandssvenskarna – bildning, kunskap och kultur – råkar höra till våra tre kärnvärden.

I SFV:s brainstorming – som även denna gång sker i samarbete med ledarskapskonsultbolaget Fountain Park – för man fram sina egna synpunkter, och kan även kommentera andra deltagares åsik-

BILD: ISTOCK

ter. Man deltar anonymt – det går inte att identifiera enskilda personer utgående från svaren. Och det finns inga ”rätta svar” – det är inte fråga om en frågesport. Det tar 15 till 20 minuter att delta.

– Även i år skickar vi inbjudan via e-post till så många vi bara når, också via våra samarbetspartners. Men det är alltså fritt fram att gå in på www.medlitehjalp.fi för att delta.

Man får gärna skicka länken vidare och bjuda in vänner som är intresserade av temat. Om du inte har tillgång till nätet, får du hjälp med saken på närmaste bibliotek. www.medlitehjalp.fi

BILD: STAFFAN NILSSON

Staffan Nilsson gästar den finlandssvenska Landsbygdsriksdagen

■ Den finlandssvenska Landsbygdsriksdagen, som ordnas 28–29.3.2015 i Sursik skola i Pedersöre, gästas bl.a. av Riksgovernmenten Hela Sverige ska levas (HSSL:s) ordförande **Staffan Nilsson**. I Bjuråker utanför Hudiksvall är Nilsson bonden som har 30 mjölkkor, i Bryssel är han makthavaren som möter regeringschefer, EU-kommissionärer och inflytelserika samhällsorganisationer på daglig basis.

Nilsson är ledamot av EU:s Europeiska ekonomiska och sociala kommitté (EESK) och var dess ordförande 2010–2013. Nilsson, som även varit ledamot i förbundsstyrelsen för Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och Sveriges Fiskevattenägare, är för närvarande vice ordförande för We Effect (tidigare Swedish Cooperative Center). Han är också med i ledningen för European Rural Parliament

(den europeiska Landsbygdsriksdagen) som hålls för andra gången hösten 2015.

Landsbygdsriksdagen infaller tre veckor före riksdagsvalet, vilket även ger en möjlighet att framföra landsbygdens åsikter till de kommande beslutsfattarna på nationell nivå. Framförallt gäller det att påverka regeringsprogrammet som ska förhandlas fram efter valet. På Landsbygdsriksdagen hålls även en paneldiskussion med representanter från olika partier.

Temat kommer att bygga på de motioner som kommer in. Motionerna behandlas i grupper. Landsbygdsriksdagen har också ett sprudlande kulturprogram och möjlighet att visa upp projekt, produkter och idéer. Anmäl er och lämna in motioner via Landsbygdsriksdagens hemsida senast den 3 mars!

www.landsbygdsriksdagen.fi

SFV-dokumentären hade premiär 28.12

■ Franck Medias dokumentär om SFV och SFV:s historia hade premiär på MTV3 den 28 december.

Filmen var för MTV3 speakad på finska. Syftet med dokumentären är att beskriva SFV för en bredare

finländsk publik, och placera in SFV:s ursprung och utveckling i rätt kontext, mot bakgrunden av Finlands historia, och olika skeenden i det nationella bygget. Senare görs en kortare version på svenska.

1922

■ Frågan om en egen SFV-tidning hade funnits på agendan ända sedan föreningens grundande år 1882.

Först i januari 1922 kom det första numret av SFV-tidningen *Svenskbygden* ut. Initiativtagare och förste redaktör var föreningens dåvarande sekreterare **Einar Pontán**, som också synbarligen var upphovsman till namnet – ingenting om namnet finns bevarat i de styrelseprotokoll från året innan, där beslut om en egen tidning tas.

På första sidan slår redaktören bland annat fast att ”Svenskbygden skall innehålla uttalanden i bildningsfrågor, dels av mera allmän art, belysande kulturella förhållanden och strömningar i vårt land och utom detsamma, dels hänförande sig till särskilda grenar av bildningsarbetet”. SFV-Magasinet programförklaring är idag den samma.

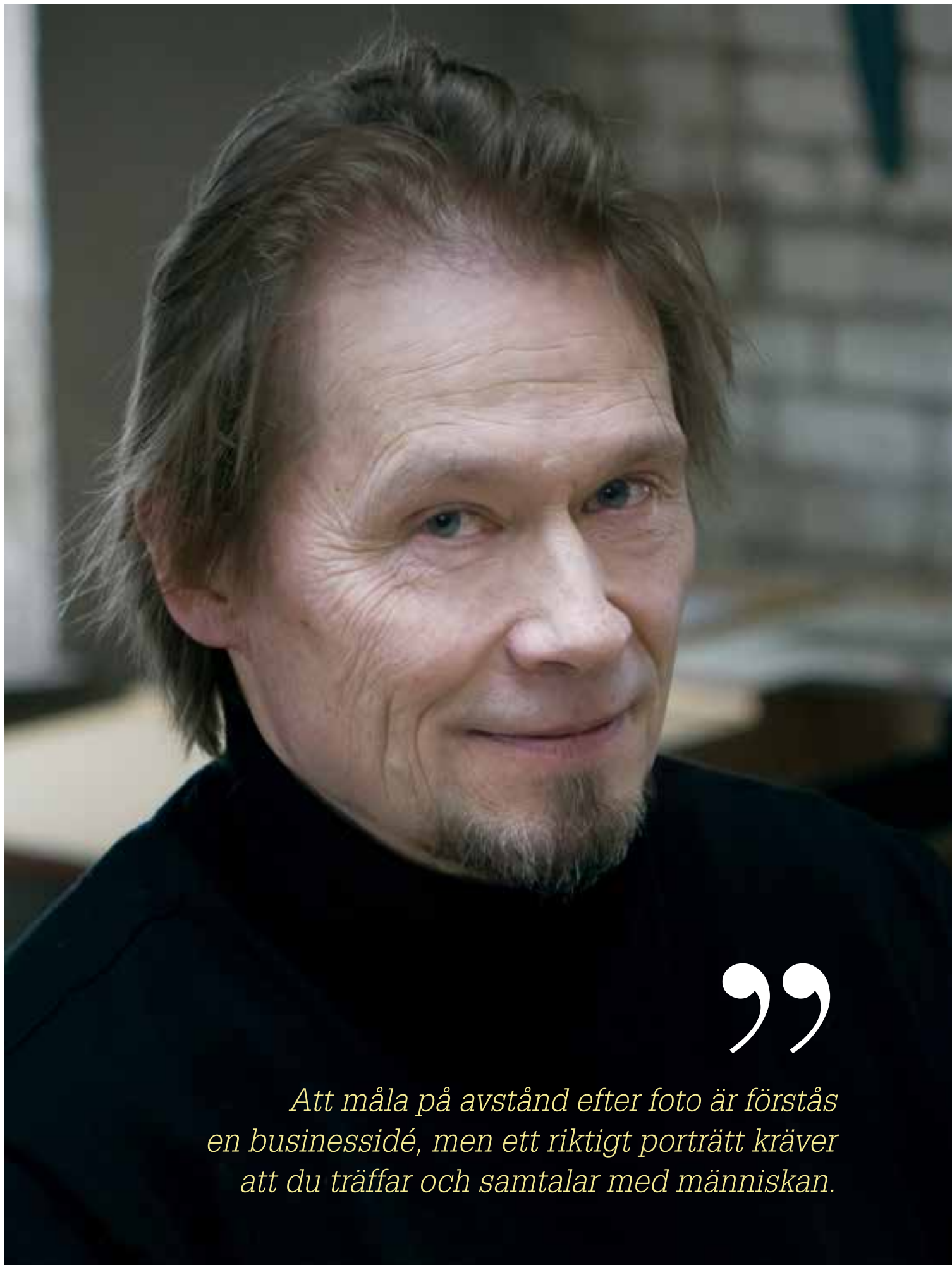

Text & Foto *Rabbe Sandelin*

Riggert Munsterhjelm

MÅLAR

Riggert Munsterhjelm är något av en udda fågel bland finländska konstnärer. Han lever på sitt måleri och inte på stipendium, och i tillägg till konstnärskapet är han doktor i biologi. Under våren skall han börja på ett porträtt av SFV:s ordförande Per-Edvin Persson.

”

Att måla på avstånd efter foto är förstås en businessidé, men ett riktigt porträtt kräver att du träffar och samtalar med människan.

I tillägg till att privatpersoner vill ha porträtt, kan man säga att målade porträtt är en traditionsenlig del av organisationsvärlden. Många mötes- eller styrelserum pryds av rader av tidigare eller sittande styrelseordförande – och SFV är inget undantag. Riggert Munsterhjelm säger ändå att porträttkonsten i Finland under den långa modernistiska och postmodernistiska perioden förpassats till konstvärldens marginaler – och det helt oförtjänt.

– Det låter hemskt och jag vill inte skälla på någon, men det verkar som om konstnärer som vill bli seriöst tagna inte alls vill syssla med porträtt.

Enligt Munsterhjelm har denna självvalda marginalisering också resulterat i att porträttkonsten ibland hamnat in på sidospår – vissa gånger kan man knappast ens kalla det för konst längre.

Det var förstås modernismen som i tiden gjorde att huvudfåran gick åt ett helt annat håll.

– Från och med Picasso var alla modernister. Det blev en djupdykning i andra vatten, i färger och former. Den abstrakta konsten tog över, det vill säga att framför allt uttrycka människans inre. Det inneboende blev en domine-

rande målsättning i människoskildringen. Porträtt har som uppgift förstås vissa andra krav, det skall finnas en likhet, en igenkänning. Att fånga essensen av en människa och dess utseende, människans habitus. Annars är det inte ett porträtt.

ETT FÖRNYAT PORTRÄTTMÅLERI. Läget efter modernismen gjorde enligt Munsterhjelm att porträttmåleriet hamnade i händerna på mer affärsinriktade konstnärer.

– Det djupa intresset för människogestalten syns tyvärr inte i de mängder av porträtt som målats under 1900-talet. En seriös konstnär har alltså idag en jobbig uppgift inför ett porträtt. Är man ambitiös och strävar högt borde man idag försöka förnya porträttkonsten.

Enligt Munsterhjelm är ett annat problem att många porträttbeställare är så vana vid fotografier, att de tror att ett målat porträtt går snabbt att ordna fram. Att man börjar i ena ändan av duken på morgonen, och slutar i andra ändan på eftermiddagen.

– Vissa konstnärer faller också till föga för de här felaktiga förväntningarna, och målar efter foto. Men ett större konstnärligt självmord kan en konstnär inte begå. Det går nämligen inte att

leva upp till sådana förväntningar. Då kan man ju lika bra ta ett fotografi, om det är det man eftersträvar.

– Att måla på avstånd efter foto är förstås en businessidé, men ett riktigt porträtt kräver att du träffar och samtalar med människan. Sittningarna blir oftast riktigt intressanta, man blir bekant på något vis, och det man talar om kommer definitivt att synas i det slutliga porträttet.

Munsterhjelm säger att han har mycket kritiskt att säga om porträttkonsten i allmänhet, men han kritiserar även sig själv hårt.

– Det är ibland ett mycket hårt jobb för mig att få fason på porträtten.

Munsterhjelm säger om sitt eget sätt att arbeta, att sittningarna med beställaren även på det sättet är trevliga, att beställarna inte befinner sig på jobb.

– De slappnar av lite, och dessutom är de oftast i ett livsskede där de minns mycket från sin karriär. Så jag får höra allt möjligt intressant. Det är alltså inte så viktigt att känna objektet från förr. Känner man däremot någon alltför bra kan det kännas lite pressande.

Munsterhjelm påminner dock om att han inte är en psykoterapeut, och att alltför mycket pladder inte heller hjälper till. Viktigt är att modellen inte ställer för mycket intresserade frågor. En konstnär måste också få tid för koncentration.

ETT PORTRÄTT PER ÅR. Munsterhjelm målade sina första porträtt på 1990-talet. Sedan början av 2000-talet har det i snitt blivit nästan ett porträtt per år.

– Jag vet inte vad beror på. Jag tror nog beställarna många gånger blir lite chockade då de ser porträttet, åtminstone i början. De flesta beställarna behöver något år för att skapa en relation till sitt porträtt, och intressant nog →

Riggert Munsterhjelm i sin ateljé med två skisser. Han arbetar med detaljskisser (lilla bilden nere till höger) innan han sätter igång med det slutliga porträttet. Munsterhjelm är främst naturmålare, nere till vänster en studie från södra Frankrike.

är det omgivningen som fortare brukar acceptera bilden. De ser kanske människan bakom bilden, i bilden.

Riggert Munsterhjelm målar inte porträttet i färdig storlek från början till slut. Under sittningarna på cirka tjugo gånger på två och en halv timme, börjar han med skissmålningar av händerna och ansiktet, samt en helhetsbild av det slutliga porträttet i litet format. Efter det kan han börja på den slutliga målningen för sig själv, utan att objektet längre behöver sitta för honom. Skisserna är som små konstverk i sig.

RENÄSSANS OCH IMPRESSIONISM. Munsterhjelm stil är inte alldeles enkel att definiera. Själv berättar han att hans stora idoler är de gamla mästarna från 1500- och 1600-talen. Ljus och skugga bygger upp bilden, och föremålen och personerna i målningen antar en nästan tredimensionell karaktär.

– Den andra ingrediensen i min stil är sedan något som kanske bäst beskrivs

”*Så tillvida är jag också traditionell att jag gör allt för hand.*”

som tidig fransk modernism med impressionisterna, kanske lite Matisse. Allting behöver inte sättas ut, man klarar sig med ganska enkla färgfält och färgtytor. Men sedan har jag aldrig gått in i modernismen, utan fortsatt lite på sidan om.

Och visst känns den syntesen riktig, åtminstone i denna reporters ögon. Speciellt i porträtten får man en känsla av att se på en minnesbild, en flyktig erinran av verkligheten. I våra huvuden tar ju inte våra minnesbilder av personer en klar fotografisk form – det är något annat, något förenklat och svårpåtagbart som växer fram. Det som gör att vi kan känna igen en människa på hundra meters avstånd trots att vi inte egentligen ser några skarpa detaljer alls.

– Så tillvida är jag också traditionell att jag gör allt för hand. Idag handlar ju det splittrade konstfältet efter modernismen också ganska långt om teknik, om ganska svårpåtagliga konstverk som är svåra för människor att minnas. Ibland vet man inte var konstverket börjar eller slutar.

PÅ VERKLIGHETENS VILLKOR. Munsterhjelm säger att han målar upp en bild utgående från det han ser. Han har inget program eller någon ideologi eller filosofi.

– Jag går in i den visuella världen. Där ser jag också en viss en koppling till det naturnära liv jag nu försöker leva. Man gör någonting på verklighetens villkor – men inte alltså en fotografisk verklighet, utan substansen i tillvaron.

Munsterhjelm har inte gått konstskola, utan lärt sig måleri i privatundervisning av Georges von Swetlik, som var rysk emigrant.

– Han undervisade mig, och jag tog hand om hans marknadsföring och utställningar. Det var en växelverkan. Det finansierade mina konststudier och biologin bidrog även.

Riggert Munsterhjelm's första egna utställning arrangerades år 1982 i Sverige tillsammans med Swetlik. 1984 var det dags för de första egna utställningarna i Finland, varav den på Hagelstams omedelbart såldes slut.

– Det gav mig det första tecknet på att här fanns något jag kunde leva på. I slutändan blev det sedan så att biologistudierna finansierades med min konst. Sedan dess har jag haft utställning i snitt vart annat år, och i tillägg arbetar jag också med konstundervisning.

DOKTOR I BIOLOGI. År 1998 hamnade Munsterhjelm i en livssituation där han insåg att han ville bli färdig med det forskningsmaterial han börjat med i samband med sin pro gradu.

– Jag tänkte att jag tar ett par år med biologin, men då jag sökte stipendium fick jag veta att kriteriet var att jag skulle doktorera. Då tänkte jag att det var en smal sak, eftersom jag satt på ett stort, gammalt material om vattenväxter ända från 1978.

Munsterhjelm tvingades dock göra om hela sitt insamlade material, eftersom naturen förändrats annorlunda än projektionerna, på grund av människans inverkan.

– Modellerna jag tidigare byggt upp stämde inte längre. Så min grundforskning måste jag göra på nytt. Till sist tog hela projektet sju år, och jag doktorerade i mars 2005, berättar Munsterhjelm.

Efter det skedde återkomsten till konsten fort. Den första utställningen skedde hösten 2005.

– Jag sade mig själv att det nu får räcka med forskning, men så visade det sig att jag via min nya forskning hamnat in på ett intressant medicinskt projekt. Nu jobbar vi med något som läkekonsten och lite biologisk analysförmåga har vi byggt upp en modell för hur en viss sjukdom utvecklas och uppstår, och framför allt har vi kunnat beskriva den.

Munsterhjelm har också varit inkopplad i Folkhälsans Konst och hälsa-projekt samt liknande projekt på Invalidstiftelsen.

– Idén var att alternera mellan måleri på den ljusa årstiden, och forskning under vinterhalvåret. Nu har det ändå visat sig att jag tack vare takfönstren i ladugårdsateljén kan måla även under

vinterhalvåret, så nu blir det lite fråga om en dragkamp. Nästa vinter får jag väl avdela helt för forskning.

FJÄTTRANDE STIPENDIER. Konstnärstipendier är Munsterhjelm inte intresserad av.

– Jag vill inte att någon annan styr min konstnärliga produktion. Samma gamla fråga dyker upp även då man söker forskarstipendier: ”Hur skall jag skriva ansökan så att jag har största chansen att få de där pengarna? Hur skall jag måla för att få godkännande?”. Det är klart att det styr ditt arbete.

Munsterhjelm's konst har hittat en stor genklang bland publiken, vilket förstås bidrar till hans eftersträvarvärd situation.

– Jag tror att jag även tidsmässigt hade tur. På 1980-talet fanns det inte riktigt någon annan som målade med de målsättningarna jag hade. Det fanns inte heller många konstnärer som vände sig till naturen på det sättet jag gjorde. Det fanns ett tomrum som jag kunde fylla.

Munsterhjelm fick rätt fort en stor kundkrets, och lite senare började även porträttbeställningarna.

Riggert Munsterhjelm har idag en ny familj med två mindre barn. Sedan några år tillbaka lever familjen så naturligt som möjligt, ute på den västnyländska landsbygden i Snapper-tuna.

– Det var ett medvetet val, efter flera år i större och mindre städer. Vi vill att barnen skall växa upp förankras här. Världen är så splittrad och flytande, det känns betydligt bättre att etablera barn här. Sedan får de gärna resa ut i världen.

Det gamla småbruket med många hus och gårdsfastigheter har inneburit en lång och långsam renoveringsperiod, men nu börjar pusselbitarna vara på plats, och nästa år kanske en sommarutställning med Munsterhjelm's konst kan arrangeras i den gamla rian.

– Utan min hustru **Catherines** enorma hjälp skulle jag inte ha kunnat kombinera konstnärskap med forskning, och dessutom husrenovering. ♦

SFV:s kanslichef Johan Aura:

Ljus i tunneln

Text *Rabbe Sandelin*

När det gäller SFV:s verksamhet har de senaste åren präglats av en utmanande ekonomi. Den globala ekonomiska kraschen 2008 började på allvar påverka SFV 2009–2010, och sedan dess har det gällt att anpassa aptiten till inkomsterna. Nu börjar ljuset skönjas, säger kanslichef Johan Aura.

Johan Aura tillträdde som kanslichef precis då det började visa sig att SFV under de goda åren åtagit sig en rad uppgifter och projekt, som i den nya, bistrare ekonomiska verkligheten skulle visa sig svåra att leva upp till. SFV har i sina bokslut därför visat upp negativa resultat under flera år.

– Ur de ekonomiskt kärvare tiderna har vi ändå lyckats utvinna mycket positivt. Vi har gått tillbaka till ursprunget, kärnuppgiften, till och med till våra ursprungliga syften och stadgar, och ställt många frågor. Vad skall vi syssla med, vad är på riktigt SFV:s uppdrag?

Samtidigt har SFV ändå sett till att den för fältet så viktiga utdelningen fortgått så gott som oförändrad.

– De pengarna har vi lösgjort genom försäljning av egendom och en omfördelning och omplacering av en del av egendomen. Vi har rationaliserat vår egen ekonomihantering, så vi har idag mycket bra kontroll på vårt ekonomiska och finansiella läge, berättar Aura.

Den ekonomiska kuren har även innefattat att SFV:s egendom nu bokförts enligt gängse värde – efter att många bokföringsmässiga värden länge släpat ordentligt efter utvecklingen.

”
Visioner är bra och behövliga, men i verksamhetsplanen ser vi till att visionerna och strategierna alltid omsätts i ambitiösa, men uppnåeliga, konkreta mål.

FOTO: PIA PETERSSON

– Det påverkade förstås vårt resultat ännu mer i negativ riktning, men vi beslöt att ta den kuren nu, så att vi verkligen kan starta från rent bord nästa år, då resultatet åter skall visa ett litet plus.

FÖRÄNDRINGAR OROAR. Förändringar som inbegriper försäljningar, eller att man drar sig ur verksamheter som upplevs som om de ”alltid” hört till SFV, orsakar förstås mycket oro och konsternation på fältet. Det är naturligt och förståeligt, men Johan Aura säger att inget sker utan lång beredning, överläggningar och välmotiverade beslut.

– Besluten och motiven bakom dem redovisar vi öppet, så därför blir man ibland lite förvånad då man ser kommentatorer som tar fast på något enskilt fall, och därefter börja dra rätt så vilda slutsatser om vart SFV är på väg. Till exempel att vi helt skulle dra oss ur någon finlandssvensk region, eller att vi skulle ge upp det svenska i vår verksamhet.

Sådana påståenden börjar fort leva sitt eget liv på nätet, och är svåra att bemöta utan att bemötandena åter blir ”bevis” för påstådda ondskefulla konspirationer.

– Tvärtom har ju de senaste årens arbete bara fört oss närmare ursprunget, närmare det SFV egentligen skall handla om. Men samtidigt är det klart för oss att Finland och finlandssvenskarna inte är de samma som år 1882 då SFV grundades. Det betyder att grunduppdraget, att stöda de svenskspråkiga finländarnas kultur- och bildningssträvanden, får en uppdatering, och ibland även nya uttrycksformer, berättar Aura.

UPPDATERAT UPPDRAG. I dagsläget betyder en uppdatering av uppdraget att SFV fortsättningsvis stöder finlandssvenskarna och de finlandssvenska gräsrotterna, men att SFV även vill att de finlandssvenska frågorna på ett naturligt sätt klyfts upp, får synlighet och engagerar på nationell nivå.

– I tillägg måste vi beakta att dagens omgivning är flerspråkig och global. Här vill vi se och stöda öppna dörrar till den finlandssvenska gemenskapen, inte arbete som strävar till att vi drar fast luckorna och kryper innanför vårt skal.

AKTIV STYRELSE HJÄLPER. I arbetet att styra SFV har Johan Aura hjälp av en aktiv styrelse, som med sitt eget strategiarbete stakar ut framtiden för SFV, några år i taget.

– Det är en interaktiv process, och ger också SFV-personalen god väggkost då vi gör upp verksamhetsplanerna för varje år. Då till exempel styrelsen slagit fast att vår egendom i medeltal bör avkasta fyra procent per år, är det upp till oss att se till att vi når målet.

SFV:s strategiska planer innehåller även visioner, men när de omsätts i de årliga verksamhetsplanerna är inte fråga om fluffiga moln.

– Visioner är bra och behövliga, men i verksamhetsplanen ser vi till att visionerna och strategierna alltid omsätts i ambitiösa, men uppnåeliga, konkreta mål.

PROFILHÖJNING. Ett av målen de senaste åren har varit SFV:s profilhöjning. Då SFV förr i många sammanhang fungerade som en doldis i bakgrunden, går man idag öppet ut och skyltar med SFV-märket, då det är påkallat.

– Tidningsförnyelsen som läsarna nu konkret håller i handen är även den en del i det arbetet. Förra året omvandlades Studiecentralen till SFV Bildning, medan kulturhuset G18 i Helsingfors nu kallas SFV-huset G18.

Johan Aura säger att det inte handlar om att lyfta sin egen svans, eller om missriktad intern stolthet.

– Min åsikt har länge varit att det finlandssvenska organisationsfältet mår bra av att alla skyltar öppet och klart. För de aktiva inom den finlandssvenska tredje sektorn kan bakgrunden

och huvudmännen för någon aktivitet vara självklara och uppenbara. För vanliga finlandssvenskar som inte är insatta i de intrikata detaljerna, är det betydligt bättre om raka rör gäller.

FRAMTIDSUNDERSÖKNINGAR. När det gäller framtiden är SFV intresserat dels av vad de drygt niotusen SFV-medlemmarna önskar sig av föreningen, dels hur finlandssvenskarna överlag ser på sin framtid.

– Vi deltar regelbundet i enkäterna som mäter finlandssvenskarnas attityder, och i år arrangerar vi på nytt den framtids-brainstorming vi genomförde 2013, och som uppskattades mycket. (Se Kort-spalten, sidan 6). Vi planerar också att skapa fokusgrupper som kan hjälpa oss i vårt arbete, säger Aura.

Mycket av framtidsdiskussionen handlar av naturliga skäl om olika hot. SFV vill även se möjligheter.

– Samhällssituationen och vad vi lärt oss om finlandssvenskarnas framtids-scenarier berättar för oss att utbildningen är den brännande frågan. Varken SFV eller någon annan organisation inom tredje sektorn kan ensamma upprätthålla ett finlandssvenskt utbildningsväsen. Däremot kan SFV genom sina bidrag utveckla och främja verksamheten inom dagvård, skolor och bibliotek, dela ut studiestipendier och stödja allmänna kultur- och bildningssträvanden.

Johan Aura säger att det även inom den fria bildningen finns ett stort behov av stöd för olika projekt. Här finns även ett ypperligt tillfälle till olika samarbetsformer med kulturproducenter och andra organisationer.

– En viktig fråga de närmaste åren är ändå var vi med våra begränsade resurser kan åstadkomma den största effekten, och hur vi skall kunna mäta denna effekt. Men oberoende av det vill vi att SFV klart skall vara profilerad som den folkrörelse, som är tydligast kopplad till bildning på svenska i Finland. ♦

Text & Foto
Ove Andersson, PR-Media.ax

Kritikerrosade

KARIN ERLANDSSON

skriver redan på en ny roman

En strålande mogen och fullfjädrad debutroman. ”Svårt att slita sig från boken, som har ett sug inbyggt i ett följsamt, rakt och enkelt språk”.

”Tveklöst en av de bästa romanerna som getts ut på svenska i år.

Kritikerna strör rosor över **Karin Erlandsson** debutroman *Minkriket*.

– Det känns närmast utomkroppsligt, någonting man bara drömmer om. Det är svårt att ta in att det är mina ord som väcker sådana superlativ, säger författaren då vi möts i hennes hem i Mariehamn.

Men att över en natt bli en hyllad författare skapar ingen hybris hos Karin Erlandsson. Snarare sporrar det till fortsatt skrivande.

– Det är klart att det är enklare att fortsätta skriva om någon tycker om det man gör. Samtidigt krävs det ännu mer av mig i fortsättningen. Framgång skapar förväntningar, konstaterar hon.

Karin Erlandsson jobbar till vardags som kulturredaktör vid tidningen Nya Åland. På frågan om genombrottet ger henne möjlighet att helhjärtat satsa författarskapet, svarar hon:

– Nej. Royaltyn från förlaget räcker inte att leva på. Jag vet inte ens hur många böcker som sålts och täcks inte ringa och fråga (skratt). För den här boken fick jag mindre än en månadslön från mitt vanliga jobb.

Det är inte heller hennes avsikt att bli författare på heltid, tillstår hon:

– Nej, faktiskt inte. I Svenskfinland är det ytterst få som kan göra det. Jag har sett på mina författarvänner, som försöker leva på det, att de stressar väldigt mycket för pengarna. Då stressar jag hellre över tid, jobbar på dagarna och skriver på kvällar och helger. Då har jag kontroll över både skrivandet och inkomsterna.

Karin Erlandsson säger att hon ”alltid har skrivit”, mest dikter och mest för byrålådan. På meritlistan finns i alla fall tredje pris i Arvid Mörne-tävlingen, 2002 och första pris i Solveig von Schoultz-tävlingen, 2012. För några år sedan gav hon även ut boken *Sött och nött* om efterrätter och loppisfynd.

Men något större har alltså hägrat hela tiden. Tillkomsten av romanen *Minkriket* har faktiskt varit en process på 15 år!

– Det stämmer, jag började 1999 då jag flyttade från Nykarleby till Åland

och insåg att minkfarmning inte var en självklarhet på alla orter, snarare tvärtom en verksamhet som ifrågasätts. Då förstod jag att det fanns en berättelse att berätta.

– Under åren har jag hittat på den ena ursäkten efter den andra för att slippa skriva.

Att hon till slut tog tag i och slutförde bokprojektet berodde att hon inte stod ut.

– Det handlar om självrespekt. I januari 2013 jag bestämde mig, nu j-lar skippar jag tv, Facebook och skriver tusen ord per dag.

– Det funkade. Efter det tog det mig fem månader att slutföra boken.

Av det ursprungliga manuset finns inte mycket kvar.

– Det mesta är omskrivet. Hur den skulle sluta har jag vetat hela tiden, men inte hur jag ska komma dit.

– **Stephen King** har sagt att en författare jobbar som en arkeolog med att gräva fram skelett. Man gräver och gräver och då man till slut hittar det finns hela berättelsen där. Så har det varit för mig också.

Att använda livet på en minkfarm som uppslag för en roman är inget konstigt, tvärtom, menar Karin Erlandsson: →

”

Här finns liv, död men ändå ömhet även om de tar livet av djuren. Det luktar skit men det blir vackra pälsar, det skapar fantastiska kontraster som gör det väldigt tacksamt att skriva om.

FOTO: EMILIA BERGMARK-JIMÉNEZ.

{ Fakta }

Karin Erlandsson

- ❖ Född: 1978
- ❖ Bor: Mariehamn
- ❖ Familj: man och två barn
- ❖ Jobb: Kulturreadktör på Nya Åland
- ❖ Verk
 - Minkriket 2014
 - Sött och nött 2012
- ❖ SFV:s Arvid Mörne-tävling
- ❖ SFV:s Solveig von Schoultz-tävling

– Det är ett tacksamt ämne. Här finns liv, död men ändå ömhet även om de tar livet av djuren. Det luktar skit men det blir vackra pälsar, det skapar fantastiska kontraster som gör det väldigt tacksamt att skriva om.

Att hon inte kunde ett skvatt om min-kuppfödning innan var en utmaning men inte ett problem:

– Folk skriver ju om andra världskriget och 1800-talets seglationer också utan att ha varit med. Det handlar om research och sedan har jag bara hittat på. Hur svårt kan det vara, säger hon och skrattar.

Då boken blev antagen anlitate Karin Erlandsson en faktagranskare.

– Jag fick tillbaka sju tätskrivna sidor med faktafel.

Men hur vet man jargongen på en minkfarm utan att ha upplevt den själv? – Det vet man ju inte, så i det fallet var det bara att chansa. Mycket ger sig själv genom själva historien.

Sedan boksläppet i september har Karin Erlandsson flängt en hel del på säljturnéer och bokmässor. Men särskilt hektiskt har det inte varit, menar hon.

– Det har varit ganska lagom. Jag hade ett stipendium som gjorde att kunde vara tjänstledig under sommaren och efter det har jag tagit ut inne-stående semester.

Nu är hon tillbaka i vardagen som kulturredaktör, men allt är inte precis som förr:

– Jag har nästan helt slutat recensera böcker, särskild finlandssvensk litteratur. Det funkar inte ihop. Men så behöver det ju inte vara för evigt, säger Karin med ett leende.

Innan det är dags att bryta upp måste jag fråga om Karin Erlandsson har något nytt bokprojekt på gång.

– Ja, jag har redan börjat skriva, men det blir ingen uppföljare utan en berättelse om ett barn som dör i cancer, vilket på alla sätt är förfärligt.

– Det är en helt fiktiv berättelse, en kärlekshistoria om att man aldrig vet vart ett parförhållande leder. Jag skrev ganska mycket i somras och har något vagt minne om att det var soligt och varmt ute medan jag satt inne och frös. Jag börjar nämligen alltid frysa då jag skriver, avslöjar hon med ett skratt.

Karin Erlandsson lovar att publiken inte ska behöva vänta ytterligare 15 år på hennes nästa bok.

– Nej, nej, det lovar jag. På förslaget pratar man om proppböcker och ”Minkriket” var min proppbok som var förlösande.

Romanen ”Minkriket” ges ut både på svenska och finska. Den första upplagan om totalt om 1 200 böcker är slutsåld. Ny trycks ytterligare 500 böcker. ♦

FOTO: RABBE SANDELIN

Topeliuspriset till Marcus Rosenlund

Topeliuspriset, det finlandssvenska publicistpriset, gick i år till Marcus Rosenlund, vetenskapsredaktör på Svenska YLE.

Prisjuryn gav Marcus Rosenlund priset på 5000 euro med följande motivering:

I en allt snabbare medievärld ökar behovet av riktig vetenskap och upplysning. Vetenskapsjournalisten Marcus Rosenlund har som projektledare och programvärd för programmet Kvanthopp lyckats göra vetenskapsjournalistik både intressant och underhållande.

Med sin säkra språkkänsla och lediga stil gör han vetenskaperna begripliga och fascinerande för alla. Som kolumnist på svenska Yles webbsida tar han även på ett personligt och ärligt sätt upp olika samhällsproblem.

Priset delades ut 23.1 under supén på seminariet Mediespråk 2015 i Vasa, av SFV:s styrelseledamot **Wivan Nygård-Fagerudd** och Finlands svenska publicistförbunds ordförande, **Johanna Minkkinen**.

– Priset är ett fint erkännande, men nästan lika fint är att bli igenkänd på gatan som ”Mr Kvanthopp”, vilket faktiskt hände på väg hit. Det är alltid trevligt att se att det man gör är viktigt för publiken, sade Marcus Rosenlund efter att ha tagit emot priset.

Rosenlund tackade även alla i sitt team, och alla frilansare som bidrar till Kvanthopp.

– Jag vill gärna också skicka ett tack till min företrädare **Juhani Westman** och hans program Byggstenar, som i tiderna inspirerade mig som 10-12-åring.

Topeliuspriset har sedan år 1991 delats ut av Finlands svenska publicistförbund och Svenska folkskolans vänner, då Publicistförbundets publicistpris (som utdelats sedan 1957) slogs samman med SFV:s Topeliuspris. Med priset vill prisgivarna lyfta fram Zachris Topelius betydande journalistiska gärning, och premiера dagens finlandssvenska journalistik. I år var det andra gången som allmänheten öppet kunde nominera kandidater till priset. Enligt statuten ges priset för en aktiv pågående journalistisk gärning till en person som visat betydande skicklighet i sitt journalistiska värv, bestående av såväl originalitet, civilkurage som finess.

Mediespråk 2015 arrangeras av mediernas samarbetsorganisation Svensk Presstjänst i samarbete med Åbo Akademi i Vasa. Seminariet arrangerades för trettonde året i rad. Över 200 journalister, journalistikstuderande och andra ordbrukare deltar. ♦

← Marcus Rosenlund tar emot Topeliuspriset av SFV:s styrelseledamot Wivan Nygård-Fagerudd och Publicistförbundets ordförande Johanna Minkkinen.

PRISMOTTAGARE

PUBLICISTPRISET

- 1957 Ole Torvalds
- 1958 Henrik von Bonsdorff
- 1959 Frank Jernström
- 1961 Harry Elg
- 1962 Enzo Sevón
- 1964 Nils-Börje Stormbom
- 1965 Benedict Zilliacus
- 1967 Erik Appel
- 1968 Kaj Hagman
- 1970 Juhani Westman
- 1971 Birger Thölix
- 1972 Hasse Svensson
- 1973 Karl Sahlgren
- 1974 Kerstin Hanf
- 1975 Meta Torvalds
- 1976 Pelle Kevin
- 1977 Tor Högnäs
- 1979 Anita Höglund och Knud Möller

- 1980 Eva Nyberg
- 1981 Gustaf Widén
- 1982 Nya Åland
- 1983 Astrid Gartz
- 1984 Leif Salmén
- 1985 Stig Kankkonen
- 1986 Carita Backström
- 1987 Göran Wallén
- 1988 Studentbladet
- 1989 Erik Wahlström
- 1990 Melita Tulikoura

TOPELIUSPRISET - DET FINLANDSSVENSKA PUBLICISTPRISET

- 1991 Lena Selén
- 1992 Leif Sjöström
- 1993 Olga Gustafsson
- 1994 Mayvor Stagnäs
- 1995 Peter Lodenius
- 1996 Henning Ahlskog
- 1997 Peik Österholm
- 1998 Olav S. Melin
- 1999 Mardy Lindqvist
- 2000 Nils Torvalds
- 2001 Torbjörn Kevin
- 2002 Cita Reuter
- 2003 Anna-Lena Laurén
- 2004 Kjell Lindroos
- 2005 Sven Strandén
- 2006 Kerstin Kronvall
- 2007 Ann-Kristin Schevelew och Jan Granberg
- 2008 Jonas Jungar
- 2009 Staffan Bruun
- 2010 Camilla Berggren
- 2011 Viveka Dahl
- 2012 Minna Knus-Galán
- 2013 Annika Orre
- 2014 Jessica Stolzmann

Text Stella Mattsson ~ Foto Barncancerfonden

Ideella organisationer som VINNARE i det nya medielandskapet

Trender i omvärlden påverkar behovet av kommunikations- och varumärkesarbete även i den ideella sektorn, som har många naturliga fördelar jämfört med den kommersiella.

Barncancerfonden är en ideell organisation som satsar på det digitala och influeras av erfarenheter från affärslivet för att engagera människor, sprida kunskap och få fler donatorer.

Linus Almqvist, före detta Vasabo, har lång erfarenhet av varumärkeskommunikation och är flerfaldigt belönad för sina kreativa insatser på företag som SAS, Vattenfall, Barilla och Arla. Efter 16 år av internationellt arbete med stora och kända varumärken tog han klivet

in i organisationsvärlden och fungerar sedan 2013 som kommunikationschef för Barncancerfonden i Sverige. Barncancerfondens styrelse ställde då ett mycket ambitiöst mål: att fördubbla insamlingsresultatet fram till 2017 och därigenom öka insatserna och trappa upp forskningen med sikte på att utrota barncancer.

KOMMERSIELL ELLER IDEELL. Det nya målet krävde nya insikter och resurser. Barncancerfonden kartlade sin marknad och analyserade noggrant effekterna av sina kampanjer och reklamer. Vad ligger bakom en lyckad kampanj? Almqvist visade och förklarade Barncancerfondens strategi under SFV Bildnings föreläsning för organisationsak-

tiva den 12 december i Vasa inför en belåten publik.

– Jag vill bidra med min kunskap direkt från näringslivet och den typ av marknadsföringsstrategier man använder där. Man kan inte skilja på den kommersiella och ideella världen, för bakom allt ligger samma element och det är människors förtroende för dig. Som ideell organisation måste man organisera sig på samma sätt som vilket företag som helst och bygga eller utveckla sitt varumärke.

Almqvist anser däremot att de ideella organisationerna har ett betydande försprång och är vinnarna i det nya medielandskapet om de lär sig utnyttja det.

– De fyller en funktion som den kommersiella världen inte kan bidra med och allt handlar om att skapa relevans och att engagera sina mottagare emotionellt. Det finns alla förutsättningar att lyckas med ganska enkla, inte nödvändigtvis dyra, metoder i dagens medielandskap.

Barncancerfonden ville pröva något nytt i sin marknadsföring. Under hösten 2014 skapade man en interaktiv reklam och filmade människor då de såg den. Reklamen *A hair-raising message* var ett samarbete där man fick tillstånd att låna apotekets kända shampoo-reklam som kopplades ihop med det människor oftast associerar med cancer: att tappa håret.

Reklamen snurrade i Stockholms metro under en dag och samtidigt fångade man människors förvånade reaktioner. Filmen lades ut på den egna Youtube-kanalen och väckte genast stor uppmärksamhet. Kostnaderna för hela kampanjen var obetydliga, tack vare flera inblandade som ställde upp gratis för en god sak. I skrivandes stund har klippet setts över 8 miljoner gånger. Musiken i filmklippet finns sedan januari 2015 på Spotify och alla intäkter därifrån går till Barncancerfonden.

– Varje delning av något inlägg genererar X antal kommentarer, som resulterar i en eller flera donationer, som i sin

Den blå stolen var i tidigare kampanjer tom och spred ett rätt dystert budskap. I den nya strategin förädlade man den kända symbolen och på stolen sitter nu alltid ett barn. "Det hoppfulla budskapet tilltalar fler", säger kommunikationschef Linus Almqvist.

Linus Almqvist.

tur sprids och medför ännu fler donationer. Det gäller att mata systemet med information och om din målgrupp upplever den som relevant har du lyckats. Det värde du skapar vill människor sprida om det är viktigt för dem, och då kommer du att växa och nå fler.

PÅ JAKT EFTER KÄRNAN. Vad ska man göra om man arbetar i en organisation mindre men vill haka på mediala trender och hålla sig relevant eller rentav förädla sitt budskap? Räcker det inte att ha konton i sociala medier?

– Det stora felet som många gör är att börja med kommunikationen innan kärnan i ens verksamhet är funnen.

Kärnan hittar man genom att skala, och när det gör ont skalar du lite till och då blir det bra, förklarar Almqvist.

För att nå kärnan måste man definiera verksamhetens vision och uppdrag. Varumärket ska basera sig på hur din position i samhället uppfattas. Kommunikation handlar om vilket koncept du skapar för att föra vidare ditt budskap och enligt undersökningar som Barncancerfonden förlitar sig på går emotionella budskap hem bättre än rationella.

INSTÄLLNINGEN AVGÖR. Samtidigt som en stor del av dagens informationsflöde är digitalt, finns och syns på nätet, kan man tycka att man inte ska låta sig luras och bli ytlig. Kan inte innehållet i en organisations verksamhet lida av att man satsar på kampanjer, tjugiga hemsidor och videoklipp?

– Det där är en något förlegad syn på saken. Om innehållet blir begränsande för utvecklingen har man nog ett problem. Man måste våga se på saken utifrån olika målgrupper och försöka förstå vad som händer i den digitala kanalen, säger Almqvist och menar att det är viktigt att veta hur det digitala ekosystemet fungerar trots allt.

Däremot ska man inte se hela världen som sin målgrupp. Man kan inte bygga så kallad *public awareness* om man inte är relevant för dem man bygger verksamheten för. Alla behöver inte känna till dig, men de som tycker din sak är

viktig kommer att göra det och de kommer också att vilja delta i din verksamhet. Det är engagemanget hos enskilda personer som skapar spridning i det digitala medielandskapet, vilket är både fantastiskt och för det mesta helt gratis. För till exempel Barncancerfonden är det viktigt att vara relevant för alla dem som vill utrota barncancer – och de är många, intygar Almqvist.

En annan trumf för den ideella branschen gällande varumärkeskommunikation är att de flesta organisationsaktiva i grunden är utrustade med en väldigt positiv inställning:

- Man ska vara lagom naiv och verkligen tro att man kan lösa ett problem eller ha inflytande i någon fråga. Många föreningsmänniskor är sådana, och de lyckas ofta engagera.

VÅGA REVITALISERA. Vem vill du vara relevant för? Hur kommer de att sprida ditt budskap vidare? Dessa frågor svarade Almqvist på under föreläsningen i Vasa. På Barncancerfondens kontor i Stockholm har man inrett ett rum där det digitala teamet sätter sig ner varje morgon för att gå igenom vad som hänt i deras kanaler under natten. Man följer upp spridningen av olika inlägg och hur den förhåller sig till mängden nya donationer. Den här korta stunden i det så kallade "Yellow room" är en kort check som skapar gemenskap bland dem som arbetar digitalt och dessutom är det roligt att tillsammans gå igenom kanalerna där Barncancerfonden förekommer. Att testa nya saker, liksom det här, kräver framför allt mod och en gemensam syn och tro på verksamheten.

- Man måste våga revitalisera en organisation även om man jobbat länge med sin sak och anser att man kan den tillräckligt bra. Genom att våga göra något nytt, till exempel inom kommunikation, kan man bli en agendasättare som sticker upp. Var den som driver utvecklingen i den ideella sektorn framåt, den som utmanar andra i stället för den som ser på! ♦

Kampanjen *Hair-raising message* innebar en förhållandevis liten utgift för Barncancerfonden, men har under några månader setts av 8 miljoner människor som dessutom själva valt att klicka på klippet.

”Bildning är farligt!”

Så tänkte i alla fall den ryska tsaren på sin tid. Därför var bildningsorganisationer i princip förbjudna under delar av ryska tiden. Det gjorde att många av våra frivilligorganisationer var misstänkta. Marthornas exempel är roande. Först försökte man grunda en organisation som hette Bildning i hemmet, men den godkändes inte av maktthavarna. Den kvinnliga listan segrade dock. Man döpte om organisationen till Martha.

Martha är bibliskt grundat. Maria var den tänkande, ”ideologiska” systemen som ville sitta och prata med Jesus. Martha tog hand om det praktiska, mat och dryck. Och att ägna sig åt praktiskt arbete var bra, men tänkande – det var farligt.

Folkhögskolor var också misstänkta samhällsomstörtare. Därför benämndes grundtvigianska folkhögskolor ofta ”lantmanna- och husmoderskolor”.

Men detta var länge sedan. I dag är det ingen maktelit som ”osäkrar sin Browning” när den hör ordet bildning. Man gäspar och börjar tala om behovet av inbesparingar. För bildning är ju inte effektivt eller? Det höjer väl inte den internationella konkurrenskraften?

Vad kan det bero på att bildningen har en så dammig profil i dag? Har bildningen levt ut sin historiska roll? Eller har man inte förmått hålla fast vid (de farliga) grundvärderingarna, inte sett nya uppdrag i dagens värld?

För att svara på frågan måste man veta vad bildning är. Det är inte så enkelt när en stor majoritet av medborgarna blandar ihop bildning och utbildning. Litet hjälp i ordförståelsen får man om man går till engelskan. Det finns inte ett ord som motsvarar bildning utan tre: Education, Culture och Development. Detta visar, förutom bredden, att bildning är humanism.

Men det finns mer konkreta beskrivningar. Bildning är att höja människan. När man kommer högre upp så ser man längre, man upptäcker att de nära tingen inte är den enda verkligheten, man får perspektiv och ser kanske mönster. Framförallt ser man saker som man inte såg tidigare.

Den svenska arbetarrörelsen hävdade att bildning är ”nyttigare än det nyttiga”. Genom att t.ex. lära sig ”onyttiga” klassiska språk fick människan ett vidare perspektiv som i långa loppet var nyttigare än till exempel en hantverkarutbildning.

De här byggstenarna är få och bräckliga, men jag tror att man på basen av dem kan bygga upp en fräsch bildningssyn.

Det kan vara farligt...

Peter Backa

HAR TJUGOFEM ÅRS ERFARENHET AV ATT UTVECKLA FOLKRÖRELSER OCH BYAVERKSAMHET.

FOTO: RIKHARD TIULA

Text Hanna Karlsson, Sofia Kosonen ~ Foto Rikhard Tiula

WEGELIUS KAMMARSTRÅKAR

*ungdomlig och slagkraftig orkester
med nordisk profil*

Wegelius kammarstråkar är en kreativ och ungdomlig orkester som spelar nordisk och finlandssvensk kammarorkestermusik på hög nivå. Orkestern består idag främst av professionella musiker, men också av unga musikstuderande. Sammanhållningen och traditionen inom Wegelius-sammanhang har varit så stark, att många musiker, som var med i föregångaren Wegelius kammarorkester, vill spela med i WKS idag.

Målsättningen är att stöda framväxten av finlandssvenska och finska musiker, samt att vårda den finlandssvenska kulturen. Till en del av konserterna inbjuds unga begåvade musiker från Martin Wegelius-institutets sommarkurser

att spela med. Orkestern vill kombinera olika konstformer i sina konserter. WKS kommer bl.a att under våren jobba tillsammans med dansare och i augusti ordnas en gemensam konsert med den unga finlandssvenska författaren **Johanna Holmström**. Det finns också planer på att samarbeta med den finlandssvenska fotografen **Marica Rosengård**. I samband med konserten *Vännerna Sibelius & Stenhammar* bjöd orkestern in **Veijo Murtomäki**, professor i musikhistoria vid Sibelius-Akademien att hålla en föreläsning.

SAMARBETE MED MÅNGA DIRIGENTER.

Numera har orkestern ingen stadigvarande dirigent. Konsertmästare och konstnärlig ledare för orkestern är violinisten **Annemarie Åström**, som hör

till Finlands ledande musiker i den unga generationen. För tillfället gör Åström sin konstnärliga avhandling med temat nordisk violinmusik för Sibelius-Akademien. Åström upplever det som viktigt att i musiken sammankoppla finska och finlandssvenska kulturtraditioner tillsammans med det nordiska. Därför ser hon det som extra betydelsefullt att i framtiden samarbeta med nordiska musiker. Varje år bjuder orkestern in nordiska artister att spela och hålla mästarkurser. WKS gästas av olika dirigenter beroende på projektets anda, och efter **Anna-Maria Helsing**s tid som dirigent har orkestern spelat med bl.a **John Storgårds**, **Jan Söderblom**, **Tapio von Boehm**, **Arturo Alvarado**, **Tomas Djupsjöbacka**, och nu senast med **Mats Zetterqvist** från Sve-

rige. Under år 2015 kommer orkestern ännu att dirigeras av bland annat **Okko Kamu**, **Jutta Seppinen**, **Edward Ananian-Cooper** och **Jari Hiekkapelto**.

NY KAMMARMUSIKSERIE I SFV-HUSET

G18. Kammarmusicerandet är grunden till allt musicerande, anser Åström. Att spela tillsammans i mindre och intimare sammanhang är lärorikt och givande både för musikerna och publiken. Därför startades hösten 2014 en efterlängtd kammarmusikserie i festsalen i SFV-huset G18. Salens akustik och den vackra miljön lämpar sig ypperligt för detta ändamål. WKS är mycket tacksam över att Svenska folkskolans vänner gjort det möjligt för orkestern att konserterna och öva i huset.

Annemarie Åström, en av Finlands ledande musiker i den unga generationen.

{ Fakta }

- ❖ Annemarie Åström konstnärlig ledare sedan 2013. Orkestern består idag främst av professionella musiker och musikstuderande, både finsk- och svenskspråkiga.
- ❖ Wegelius kammarstråkar (WKS) grundades 2003 av Helén Lindén-Pons och Anna-Maria Helsing som också dirigerade orkestern fram till år 2012. Idén var att skapa en orkesterskola för unga musiker från hela Svenskfinland med professionella musiker som stämledare.
- ❖ WKS föregicks av Wegelius kammarorkester (WKO) som grundades 1986 av Carol Forsblom och Ralf Sjöblom, som också dirigerade orkestern de första åren. 1991 tog John Storgårds över som dirigent för WKO.
- ❖ Om man önskar anlita WKS vänligen kontakta orkesterns producent Sofia Kosonen, kosonensofia@gmail.com eller 040-758 0922. Närmare information om kommande konserter finns även på www.mwi.fi.

Kalender 2015

- 7.2 SIBELIUS-JUBILEUMSÅRSKONSERT "VÄNNERNA SIBELIUS OCH STENHAMMAR" KL. 18 I FESTSALEN PÅ G18 I HELSINGFORS.** Dirigent och konsertmästare: Mats Zetterqvist. Föreläsare: Veijo Murtomäki & Mats Zetterqvist. Solister: Annemarie Åström och Sofia Greus, violin. Musik av Sibelius och Stenhammar
- 1.3 *KAMMARMUSIKSERIE PÅ G18.** Konsert med blåsare och stråkar kl. 18 i festsalen på G18. Musiker: Jacintha Damström, Eelis Malmivirta, Pontus Grans, Pia Sundroos, Nikolai Walderhaug, Lily-Marlene Puusepp. Musik av Debussy, Nielsen, Yun och Turner
- 22.3 KONSERT MED JUBILATEKÖREN I GAMLA KYRKAN I HELSINGFORS** Dirigent: Edward Ananian-Cooper. Solister: Monica Groop, Juha Kotilainen. Musik av Haydn och Händel
- 12.4 *KAMMARMUSIKSERIE PÅ G18.** Konert med stråkar och dansare kl. 18 i festsalen på G18. Musiker: Jan Söderblom, Annemarie Åström, Paula Sundqvist, Tomas Nunez-Garces, Lydia Eriksson, Ulla Lampela, Iida Falk. Dansare: Vincent Jonsson, Lukas Ry och Anniina Koski. Musik av Glazunow, Lutoslawsky och Ravel
- 24.4 KONSERT MED SVENSKA ORATORIEKÖREN I JOHANNESKYRKAN I HELSINGFORS.** Dirigent: Jari Hiiekapelto. Musik av Vivaldi och Puccini
- 28.6 AVSLUTNINGSKONSERT PÅ MUSIIKKIA! RUOVESI -KAMMARMUSIKFESTIVALEN.** Dirigent: Okko Kamu
- 6.8 KONSERT PÅ AINO ACKTÉ -KAMMARFESTIVALEN PÅ AGRICOLA-KLUBBEN I HELSINGFORS.** Författarbesök Johanna Holmström. Musik av Sjostakovitj, Ligeti och Hillborg
- 11.10 *KAMMARMUSIKSERIE PÅ G18.** Barnens barockkammarmusikkonsert "Historien om Vivaldi" i festsalen på G18
- 17.11 WEGELIUS KAMMARSTRÅKARS HÖSTKONSERT I FESTSALEN PÅ G18.** Dirigent: Jutta Seppinen. Medverkande: Akademiska Damkören Lyran. Musik av Saariaho, Rehnqvist, Viargon och Kast
- 8.12 *KAMMARMUSIKSERIE PÅ G18.** "Sibelius födelsedagskonsert" med Folke Gräsbeck i festsalen på G18. Föreläsning samt musik av Jean Sibelius. Musik av Sibelius och Wegelius

Kan vi tro på godheten 70 år efter Auschwitz?

Inte är egentligen obegripligt, hur världen än ser ut. Ondska och våld är en del av människans verklighet som vi aldrig någonsin kommer ifrån. Det bästa är att inte låta sig förvånas, men inte heller förhårdas.

Så brukar realister resonera. Kanske en smula uppgivet, men inte utan en viss pragmatisk insikt som gör tillvaron mera fattbar.

Bland alla de skrämmande tendenserna i dagens Europa är den eskalerande antisemitismen kanske den värsta. Och jag måste medge att jag inte förstår hur hatet mot judarna ännu en gång kan få sådana proportioner. Det har förflutit 70 år sedan Förintelsen avslöjades i all sin absurda hemskhet när de sovjetiska trupperna tågade in i Auschwitz och fakta kablades ut över en chockad värld. Hitler var död, de anhängare som lyckats överleva gjorde sitt bästa för att förtränga sina nazistiska förlöpnings. Tyskland gjorde under de kommande decennierna upp med sitt förflutna i tron att judeutrotningen aldrig skulle kunna upprepas.

När jag som barn och tonåring läste om judarnas öde var det som att blicka långt tillbaka i historien, trots att det i själva verket bara gått ett par decennier sedan gaskamrarna stängts. Ingen modern människa kunde ju omfatta en så vedervärdig ideologi! När jag på 90-talet fick hotfulla brev efter att ha kritiserat historierevisonisternas jargong tog jag dem inte på allvar. I vår upplysta tid skulle väl ändå förnuftet och de goda krafterna segra.

Men att förlita sig på en grundläggande godhet inom människan tycks vara naivt. Samtidigt som terrordådet mot satirtidningen *Charlie Hebdo* i Paris fyller oss med avsky rapporteras om hur antisemitismen breder ut sig i Frankrike. Allt fler

av landets 480 000 judar känner sig direkt förföljda och talar om att emigrera till Israel, som om "det heliga landet" skulle vara så mycket tryggare. I mindre omfattning, men med lika skämmande inslag, praktiserar antisemitismen i många andra länder.

Delvis har det förstås med synen på Israel att göra, som om varje jude i diasporan skulle vara ansvarig för de israeliska politikernas krigiska vokabulär. Men det måste gå att separera de två begreppen. Att vara kritisk till den judiska statens agerande innebär inte att attackera judendomen och dess företrädare på ett mellanmänniskt plan.

Hur försvara grundläggande humanistiska värden, insvärjda som vi är i de sociala mediernas virtuella nät?

Hat, hån och lögn går inte att utrota i cyberrymden. Inför den massiva extremism som möter på nätsidorna är vi i princip skyddslösa. Och förenklade budskap har tyvärr en tendens att gå hem hos unga, på spaning efter ett eget livsrum.

Desto viktigare är att vi ändå försöker mobilisera en annan livssyn, att vi påminner om Auschwitz helvete med den skriande ironiska text som kröner portalen över ingången till döds lägret: "Arbeit macht frei".

Cancerforskaren och författaren **Georg Klein**, judisk flykting från Ungern, har i många av sina böcker resonerat kring den här problematiken. Minnet hjälper oss att överleva, säger han. Vi måste genomskåda illusionerna och inse att människan är kapabel till den yttersta ondska samtidigt som vi bejakar godhet och moraliska värden.

Men, tänker jag, vi har själva makten att välja till vilka krafter vi bekänner oss.

Gustaf Widén

ÄR JOURNALIST OCH FÖRFATTARE
SAMT MEDLEM AV SFV:S STYRELSE.

Text & Foto Rabbe Sandelin

Traditionscentrum KUGGOM TAR ÖVER

Då Axxell förra året drog sig ur Kuggom i Lovisa var det många som hajade till. Skulle Kuggom, med sina långa utbildnings- och bildningstraditioner nu bli enbart en not i historieböckerna? Redan idag ser det emellertid betydligt ljusare ut, berättar Niklas Grönroos, som är en av eldsjälarna bakom nya Traditionscentrum Kuggom.

Målsättningen är nu att ta till vara den kunskap och de traditioner som i över hundra år byggts upp inom Kuggomskolan.

– Många vill peka ut skurkar i den senaste tidens utveckling, men alla bör minnas att Kuggom förstås har en mycket längre historia än bara med de senaste ägarna. Och efter SFV:s senaste stödbeslut före årsskiftet och ett fördelaktigt hyreskontrakt i fickan, kan vi nu lägga den episoden bakom oss och vända det hela till något stärkande och positivt, säger Grönroos.

Skolans traditioner fortsätter alltså, men i andra former. Och det är inte heller första gången förändringar sker. Kuggom utvecklades från den ursprungliga husmoders- och fiskerinäringsskolan 1905 till att från 1920-talet börja utbilda inom hantverk och båtbygge.

Enligt de nya eldsjälarnas vision kommer verksamheten i framtiden att bestå av utbildningar och kurser, utyrning av lokaliteterna, samt verksamhet som läger- och kurscentrum.

VÄRDEN OCH IDENTITET. – Vi vill samarbeta med lokala aktörer och fungera som stöd, resurs och trivsamt mötesplats. Främst skulle det kännas fel att förlora de värden som är förknippade överallt nu ökar för äkta hantverk, äkta material, byggnadsvård.

Och det handlar inte bara om att ta till vara värden, utan även om identitet. Lokalidentitet.

– Vem vill egentligen ha alla sammanslagningar och alla stora enheter? Samhällsutvecklingen går nu starkt i den riktningen, men ingen vill ta på sig ansvaret för den. I stora enheter och

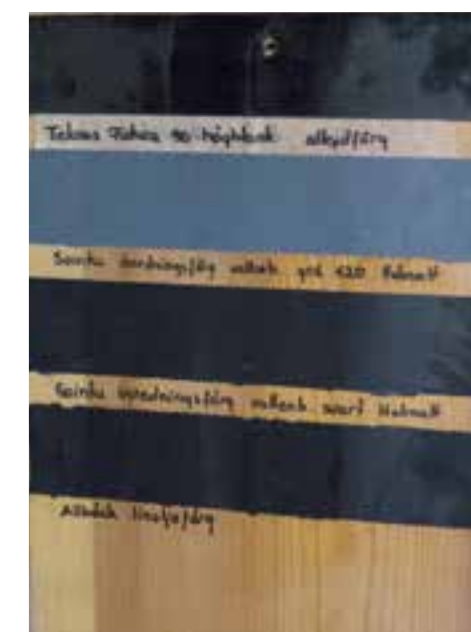
vid stordrift blir det lilla och det lokala av naturliga skäl oviktigt och ointressant. Men nu har vi en bra möjlighet att vända trenden.

I det ljuset kan perioden med den senaste ägaren enligt Grönroos ses som bara ett av de många kapitlen i Kuggoms historia, inte en ändstation.

– Det återspeglas i vårt nya namn, Traditionscentrum Kuggom. Men vi kunde lika bra ha kallat det Kunskapscentrum Kuggom, det är ju kunskapen som ligger till grund för verksamheten. Och all den ackumulerade kunskap, som vi vill föra vidare.

– Det betyder inte att vi klamrar oss fast i det gamla, tvärtom. Vi kommer nu med mycket visioner och nytänkande, som till exempel att kombinera gränsöverskridande akademisk forskning med hantverksutbildning, som redan skett i Sverige. Saker som skulle ha varit nästan omöjliga i den gamla strukturen.

NYTT: BYGGNADSVÅRD. Grönroos är själv byggnadsvårdare, så det ämnet ligger nära hans hjärta. Och redan på Kuggom-området finns många intressanta jobb och objekt. →

Niklas Grönroos vill säkra att träbåtsbygget fortsätter i Kuggom. För tillfället avtalar man med Axxell om hur verktygs- och maskinarsenalen skall delas upp.

Den vackra huvudbyggnadens festsal är en ypperlig samlingsplats, även för fester och bröllop.

– Intressant är att huvudbyggnaden från år 1910 är i gott skick, medan en nyare byggnad från 1970-talet – med platt tak – nu står tom och utrymd på grund av fuktskador. I något skede hoppas vi kunna riva den byggnaden som ett utbildningsprojekt gällande återvinning.

Trots betoningen på det lokala är det tänkt att Traditionscentrum Kuggom skall betjäna hela södra Finland. Och även bygga upp kontakter till liknande aktörer till exempel i Sverige – eller varför inte hela världen. Kuggom ligger bara en timmes bilfärd från Helsingfors flygplats.

TRÄBÅTSBYGGET FORTSÄTTER. Framtiden för den smått unika utbildningen i träbåtsbygge har oroat många. Även här är situationen den att det gamla är slut, att det blir fråga om en total omstart.

– Nu är det gott läge att skapa sig en bild av nuläget och analysera träbåtsbranschen, så att vi vet vad Kuggom skall koncentrera sig på. Var finns de största behoven just nu, och var ligger behoven i framtiden?

Grönroos vill till exempel utreda hur åldersstrukturen ser ut hos yrkesverksamma träbåtsbyggare idag. Är det vetligt att konstant utbilda nya träbåtsbyggare?

– Finns det risk att nya träbåtsbyggare måste försörja sig på något helt annat än träbåtar? När dör yrket ut ifall vi inte fortsätter med utbildningar? Skulle det vara bättre att i detta skede stöda de redan utbildade genom fortbildning och specialisering?

Intressant är att huvudbyggnaden från år 1910 är i gott skick, medan en nyare byggnad från 1970-talet – med platt tak – nu står tom och utrymd på grund av fuktskador.

Oberoende av vad Kuggom kommer fram till under 2015 vill Grönroos säkra att beredskapen för att utbilda träbåtsbyggare kvarstår.

UTAMANINGAR, MEN ROLIGT. Våren 2015 går åt till att sparka igång verksamheten, ansöka om stöd och tillstånd och se till att det byråkratiska är i skick. Gäl-

lande verksamheten vill Grönroos inte planera och slå fast allt för mycket på förhand.

– Vi är mycket öppna för idéer och förslag då det gäller vår kommande verksamhet. Vi vill ju gärna samarbeta med både lokala, regionala och nationella aktörer inom våra specialområden.

Den nationella aspekten kommer att synas i att en del av traditionscentrets verksamhet även kommer att ske på det finska språket.

– Vi är inte en regelstyrd, statsstödd utbildare med utbildning enbart på svenska. Och har man ett brinnande intresse, som till exempel hantverk eller båtbygge, är språket förstas inget hinder för kontakter och utbyte.

Utmaningarna är många, speciellt på kostnadssidan.

– De största löpande utgifterna utgörs idag av energi- och värmekostnaderna. Men vi har planer på att göra stora förbättringar för att få ner den biten. En del kräver nyinvesteringar av fastighetsägaren, men mycket går också att göra med enkla medel och lite talkoarbete.

Grönroos pekar gärna ut sig själv som obotlig optimist.

– Det är första gången jag gör något i den här stilen. Men roligt är det.

Och det är kanske precis den sortens inställning som skulle behövas mera, i de allmänt dystra samhällsstämningarna. ♦

BABYGYMNASTIK + BOXNING

KANSKE MAN INTE
BEHÖVER KOMBINERA DEM

– Med lite hjälp av Vännerna –

Populärt medborgarinstitut i Pargas

Text & foto Lars Sjöblom

Väståbolands medborgarinstitut är omtyckt av Pargasborna. Den senaste tidens program med seminarie med föreläsare har varit välbesökta och intresset har varit stort.

Vårterminen har börjat i Väståbolands medborgarinstitut. Folk strömmar in till institutets salar för att delta i sina kurser. Idag är det bland annat keramik och yoga på programmet. Just idag är det inte många personer på plats, men **Cecilia Hindersson** – institutets rektor sedan tre år tillbaka – menar att det normala är betydligt fler deltagare.

– Många kurser har inte ännu börjat, så det är lugnt nu. Vanligen har vi fullt hus, och det finns kurser med långa köllistor, säger Hindersson. De nu populäraste kurserna handlar om hälsa och motion.

Förutom i institutets huvudbyggnad ordnar man kurser i hela skärgården, från Pargas till Iniö. Vad som lockar

mest varierar i varje kommun del där man har kurser. Åtminstone bland åldersgrupperna finns det en klar skillnad.

– Unga personer under 30 föredrar de mer snabba och intensiva kurserna, medan äldre hellre går på lugnare kurser, berättar Hindersson.

Trots det stora regionala verksamhetsområdet är personalen mycket liten. Förutom Hindersson är det två andra som jobbar på institutet.

De allt mindre statsandelarna som kommunen får, har lett till minskat kursutbud. Det blev nödvändigt att söka finansiering på annat håll, och därför kom Hindersson i kontakt med SFV. Hon gjorde en ansökan, och den blev godkänd.

Tack vare understödet från SFV har institutet satsat på flera kurser och bju-

” När samhället brottas med exempelvis arbetslöshet, behöver vi den fria bildningen för att förhindra utslagning.

Cecilia Hindersson, Väståbolands medborgarinstituts rektor.

Väståbolands medborgarinstitut använder finurliga videosnuttar om sitt kursutbud för att locka nya deltagare. Finns på Youtube.

Läraren Cornelius Colliander instruerar Maija-Liisa Jalonen i keramikens konst.

dit in intressanta föreläsare. **Mia Törnblom** från Sverige kom till Pargas, där hon föreläste om personlig utveckling och ledarskap. Minnesmästaren **Matias Ribbing** besökte också staden.

– Båda föreläsningarna blev slutsålda. På Ribbings föreläsning deltog även studeranden vid Åbo Akademi, och jag tror att det samarbetet kommer att fortsätta i framtiden, säger Hindersson.

Institutet vill även i övrigt se mera ungdomar i verksamheten. Man har gjort tre ungdomliga reklamfilmer på Youtube. Internet är en kanal som institutet satsar på.

En aspekt på den fria bildningen är att man har konstaterat positiva effekter på människans välbefinnande. Många studier visar att medborgarinstitutets verksamhet har samband med upp-

levd hälsa, socialt kapital och livskvalitet. Hindersson tror på dessa studier, eftersom hon själv har sett resultaten via sitt rektorskap.

– Den fria bildningen är särskilt viktig för den sociala samhörigheten. När samhället brottas med exempelvis arbetslöshet, behöver vi den fria bildningen för att förhindra utslagning, förklarar hon.

De minskade statsandelarna har inverkat på hela bildningssektorn och påverkar institutets verksamhet negativt. Det blir allt svårare att hitta lösningar som ger de ekonomiska resurserna institutet behöver. Minskade resurser gör det också svårt att fungera på många olika ställen, trots att behovet av institutets verksamhet är stort.

– Det är en utmaning i sig. Med tanke på vår lilla personalstyrka och den regi-

onala spridningen gäller det att dela ut nycklar och kartor till lärarna. Mindre orter behöver verkligen den här servicen, och många gånger är vi de enda som kan erbjuda den, säger Hindersson.

Det finns alltså många utmaningar, men institutet siktar framåt. Det finns alltid visioner, och som svar på frågan om framtidens utmaningar nämner Hindersson behovet av att locka en bredare målgrupp för verksamheten. Hon vill gärna se att institutet skall kännas som en naturlig plats för ungdomarna.

– Jag tror att vi kommer att förändra vår image, eftersom vi vill locka mera ungdomar. Det ska inte vara så att medborgarinstitutet är till enbart för äldre människor. Dessutom kommer vi att försöka bjuda in flera intressanta föreläsare. ♦

Text Benita Ahlnäs

Ny pressförening finansierar BRAGES PRESSARKIV

Brages Pressarkiv kan fortsätta tack vare Pressarkivföreningen r.f. som från den 1 januari i år upprätthåller och finansierar det unika arkivet. Föreningen uppenbarade sig som en räddande ängel efter att det statliga stödet för det över hundraåriga arkivet upphörde vid utgången av år 2014. Kristina Linnovaara är styrelseordförande för Pressarkivföreningen.

Att vara styrelseordförande är ett förtroendeuppdrag som i detta övergångsskede tagit en rätt så stor del av min tid i anspråk, konstaterar Linnovaara som är arkivchef på Svenska litteratursällskapet.

Det var i oktober 2014 Pressarkivföreningen representerande Svenska litteratursällskapet, Svenska kulturfonden, Svenska folkskolans vänner (SFV) och stiftelsen Tre Smeder såg dagens ljus. Styrelsen består utöver Kristina Linnovaara av vd **Leif Jakobsson**, Svenska kulturfonden och kanslichefen **Johan Aura**, SFV. Tack vare föreningen kan dörrarna till Brages Pressarkiv vid Riddaregatan 7 i Helsingfors hållas öppna, med allt det värdefulla materialet tillgängligt för forskare. Även det anrika namnet Brages Pressarkiv kvarstår. Arkivet som är grundat år 1910 är ett dokumentationsarkiv innefattande ett klipparkiv och en referensdatabas.

Pressarkivföreningen har varit tvungen att prioritera och anpassa sin verk-

FOTO: BENITA AHLNÄS

samhet på grund av att de ekonomiska omständigheterna har förändrats.

– Eftersom klipparkivets material inte finns lätt sökbart någon annanstans ser Pressarkivföreningen det som mycket viktigt att detta material är tillgängligt för forskare och andra kundgrupper vid besök på Brages Pressarkiv, poängterar Linnovaara.

Databasen Presstanda innehåller över 380 000 referenser till tidningsartiklar från år 1990 till och med 2014. Nu pågår underhandlingar om att nytt pressmaterial i elektronisk form skall finnas tillgängligt vid besök på Brages Pressarkiv.

Framtiden för Brages Pressarkiv har under en längre tid legat i vågskålen.

Det har varit ovissa tider både för arkivet och för personalen. Att anpassa sig efter minskade resurser är aldrig lätt. Det som Pressarkivföreningen prioriterar är att arkivet fortsättningsvis ska vara tillgängligt och att den goda servicen som har varit ett varumärke ska fortbestå. Arkivredaktörerna FM **Viveka Högnäs-Mellner** och FM **Gun Grönroos** som är välbekanta för den trogna kundkretsen sedan flera år tillbaka är fortsättningsvis anställda på arkivet.

Kristina Linnovaara välkomnar både gamla och nya forskare till Brages Pressarkiv som har begåvats med epitetet ”guldgruva”.

TURBULENT ÅR. Pressarkivet har ett turbulent år 2014 bakom sig. Det statliga bidraget som var själva grunden för verksamheten upphörde vid utgången av året. Den dåvarande direktionen gjorde sitt yttersta för att hitta sponsorer och finansierare, och än en gång fick de privata fonderna träda till, genom att nybildade Pressarkivföreningen r.f.

FOTO: JANNE RENTOLAINEN

Kristina Linnovaara välkomnar både gamla och nya forskare till Brages Pressarkiv som har begåvats med epitetet ”guldgruva”

SAMLINGAR FRÅN HELA 1900-TALET. Sedan länge är tiden förbi när frivilliga damer klippte ut artiklar från den finlandssvenska pressen. Men deras arbete kan inte underskattas. Arkivets uppgift är den samma som det har haft sedan år 1910; att följa med den finlandssvenska dagspressen och att arkivera material av allmänt intresse.

Samlingarna täcker hela 1900-talet. Det äldre materialet till år 1965 finns i över 2000 pärmar och kuvert.

AVDELNINGAR. Det arkiverade materialet finns samlat i en biografisk, en allmän och en topografisk avdelning och den Grotenfeltska samlingen. I den biografiska avdelningen finns bland annat notiser om olika personer, recensioner, personintervjuer, dödsannonser och nekrologer. En guldgruva inte minst för släktforskare. Den allmänna avdelningen innehåller bland annat debatter, ledare och referat. Materialet är katalogiserat i olika ämnesgrupper som miljö, kultur och politik och ekonomi. I den topografiska avdelningen som är ett

eldorado för bland annat hembygdsforskare finns lokalt betingade artiklar. Databasen Press, senare Presstanda, grundades 1990 och innehåller hänvisningar till artiklar fram till utgången av 2014.

Artiklar ur bland annat följande tidningar finns arkiverade, av vilka en del är indexerade i databasen Presstanda; *Annonssbladet, Borgåbladet, Hufvudstadsbladet, Kyrkpressen, Landsbygdens folk, Löntagaren, Ny Tid, Nya Åland, Pargas Kungörelser, Syd-Österbotten, Vasabladet, Västra Nyland, Åbo Underrättelser, Åland, Österbotten, och Östra Nyland.*

HANDLEDNING AV FORSKARE. Pressarkivet fokuserar på kundtjänst. Omkring tusen forskare från ”när och fjärran” besöker arkivet årligen. Många kommunicerar elektroniskt eller per telefon. Det gäller att hitta svar på de mest kluriga frågor. Många vill också ha kopior av material. Kundunderlaget är allt från hembygdsforskare till grävande journalister. Många författare

och dokumentärfilmare har också upptäckt arkivet. Som exempel kan nämnas författare till Svenska folkskolans vänners biografiserie om finlandssvenska kulturpersonligheter. ♦

Brages pressarkiv

- ❖ Grundat 1910
- ❖ Nordens äldsta dokumentationsarkiv
- ❖ Samlar, systematiserar och förmedlar artiklar ur finlandssvenska tidningar, tidskrifter och publikationer
- ❖ Riddaregatan 7 A 1
00170 HELSINGFORS
Kundtjänst tfn 09-633342
pressarkivet@bragespressarkiv.fi
må-fre 9-16, ons 9-18
- ❖ Databasen Presstanda
Referensdatabas med hänvisning till tidningsartiklar 1990-2014
Artiklarna kan rekvireras som kopior från pressarkivet.

www.bragespressarkiv.fi

Näringsministern sålde dominokex

Text Bitte Westerlund Foto Octavian Balea

I slutet av januari samlade den nordiska konferensen "Just här är det möjligt" ett hundratal deltagare på Hanaholmen i Esbo. Temat var unga företagare på landsbygd och i skärgård. Man vände sig också till vuxna och politiker som är de som bör möjliggöra en levande landsbygd.

Av de drygt hundra deltagarna kom femtiofem från Finland, aderton från Åland, tjugo från Sverige samt fyra från Norge.

För många var det här det första besöket i Finland någonsin. Hattifnattmugarna i Hanaholmens nyrenoverade hotellrum väckte mycket förtjusning.

En film som många kommer att vilja visa på sina hemorter heter "Vi finns!". Det är ett projekt som startades av unga eldsjälarna **Lottie Rääf** och genomfördes i tre år i åtta små svenska kommuner. Uppdraget var att synliggöra unga vuxna och hjälpa dem genomföra sina idéer och event. Filmen är slutrapport. **Malin Gumaelius**, som är näringslivshandläggare i Ydre kommun, berättade att kommunen sedan dess beställt flera filmer av den unge **Alex Avasoo**.

Under konferensen berättade tio unga företagare om sin drivkraft och sina val. **Birgitta Mörn-Ekqvist**, lärare i Företagsekonomi och Starta Eget vid Västra Nylands folkhögskola, var imponerad.

KRAFT OCH KREATIVITET. – Seminariet gav många goda exempel på företagare, kraft och kreativitet. Det är viktigt att vi stöder och uppmuntar dagens ungdom till nytänkande, att inte ge upp för lätt och att även våga misslyckas ibland.

Riksdagsledamoten **Thomas Blomqvist** är också Rådets ordförande i Nordiska skärgårdssamarbetet. Han inledde konferensen med sin historia från gården i Tenala medan Ålands näringsminister

Vilka frön tar ni med er hem? frågade Nordiska skärgårdssamarbetets samarbetschef Ester Miiros.

Fredrik Karlström var ännu mer personlig. Han är sedan tre år ansvarig för jordbruk, jakt, fiske och skärgård. Han började själv sin karriär med att sälja Fazers Dominokex från dörr till dörr på studieorten Uppsala, eftersom han inte fick något studiestöd. Sedan dess har han sysslat med allt från att sälja komposter och radioreklam till att bygga fastigheter, vara VD för Skärgårdsflyg och själv flyga helikopter under Golden Gatebron. Minister Karlströms fyra råd till ungdomar och företagare var: Följ din magkänsla, Fokusera på försäljning, Fira framgångar (alltid en champagne i kylan) och Våga misslyckas. Analysera inte så mycket utan ta risker och ställ bara tre kontrollfrågor:

– Är det olagligt? Kommer min partner att lämna mig? Kommer någon att dö?

Ja, minister Karlström låter mer som en amerikansk försäljare än en åländsk politiker!

På Åland är han inte alltid så omtyckt då han ofta tycker att bönder, fiskare och företagare ska klara sig utan samhälleligt stöd.

MEJERIET GAV BLOGGPRIS. **Jonna Jinton**, 25, är storstadsflickan från Göteborg som ensam flyttade till mammans barndoms hem i Norrland, till byn Grundtjärn med 11 invånare. Hon försörjer sig som fotograf och smyckessmed.

– Det var jätteroligt att lära känna inspirerande människor från Finland, Sverige och Åland. Alla hade sina olika berättelser, drömmar och bakgrund.

Jonna Jinton har fått flera pris för sin personliga blogg där hon dagligen lägger ut bilder från det solitära livet på den gamla gården. 2011 fick hon t.ex. Norrmejerier stipendiet med motiveringen: "Genom sin blogg skildrar Jonna på sitt eget personliga sätt livet i Grundtjärn och Norrland, och visar vilken fantastisk tillvaro man kan skapa, om man bara vågar ta steget och fullfölja sina drömmar."

Att hennes blogg är populär förstod man på **Nora Garusi** från Dönsby Bed&Breakfast i Karis. Nora har läst Jonna Jintons blogg i fem års tid och det var som att träffa en gammal bekant. Jonna fick till och med en gåva av Nora: boken *Anaché* av **Maria Turtschaninoff**.

Liz Mattsson och Therese Ling är utbildade landsbygdsutvecklare och bor båda i Godby på Åland.

Från Raseborg deltog också inledarna **Ragna-Lise Karlsson** och **Tanja Eriksson** från bybutiken Skafferi Ett i Bromarv, mångsysslaren **Benjamin Englund** från Espingskär och bonden **Anna Alm** från Mörby Gård. Åland var starkt representerat med ett trettiotal deltagare. **Liz Mattsson** berättade om Skördfesten på Åland, som i höstas hade 84 000 besök totalt. **Johannes Jansson** växte upp i Gamla Stan i Stockholm, men driver nu flera företag på Kökar. **Sonja Pettersson** och **Julia Höglund** berättade hur det är att vara sommarlovsentreprenörer. Julia Höglund berättade att hon var väldigt motsträvig själv med att starta företaget, som säljer smycken via webben.

– Det skulle inte ha blivit till någonting alls utan stöd och hjälp från Ålands näringsliv, skolan, Ålandsbanken, internet och pappa.

UNGA SOM RESURS. Flera organisationsanställda, bland dem **Camilla Wahlsten** från Finlands svenska 4 H, gav exempel på metoder för att stärka och synliggöra unga som resurs. Flera goda exempel från glesbygderna kommer att dokumenteras i projektets slutrapport som utkommer i april.

Bloggaren Jonna Jinton från Västernorrland

{ Fakta }

Nordiska skärgårdssamarbetet arrangerade "Just här är det möjligt". Egna pengar är ett samprojekt mellan Nordiska skärgårdssamarbetet, Länsstyrelsen i Östergötland, Åland Näringsliv, SKUNK (Skärgårdsungdomarnas intresseorganisation baserat på Kumlinge) samt Luckan Raseborg och Finlands svenska 4H. Projektet finansieras av Nordiska ministerrådet. Hanaholmens kulturcentrum var samarbetspartner för konferensen.

Lavendel Salonen, 20 år, studerar till snickare vid Axxell i Raseborg.

– Jag blev inspirerad. Man måste våga lita på sig själv och sina drömmar. Mycket fina bilder och ord under hela dagen, speciellt föreläsaren **Lars Losvik** får fulla poäng. Jag skulle önska att alla i min skola hade fått vara med.

Rebecca Mattsson bloggade på vägen hem till Åland: "För mig var seminariet ännu en vindpust under mina vingar. Jag blev så tagen av de historier jag fick höra och är så full av intryck att jag inte kan säga mera än wow och tack!"

Nordiska skärgårdssamarbetets **Ester Miiros** var primus motor för hela konferensen. Hon har själv jobbat dubbelt på sistone eftersom hon också är informatör för Central Baltic. Det är ett nytt gränsöverskridande samarbetsprogram för regionerna kring mellersta Östersjön. Programmet är en del i EU:s territoriella samarbete för 2014–2020 och beräknas delfinansiera projekt för preliminärt 122 miljoner EUR från den Europeiska Regionala Utvecklingsfonden. Den 26 januari valdes miljöbiolog **Annastina Sarlin** från Nagu i den åboländska skärgården till Ester Miiros efterträdare som samarbetschef för Nordiska skärgårdssamarbetet. ♦

ISABEL WIDJESKOG

TOMAS PETRELL

Våga tänka, våga tiga. Våga vänta, våga visa. Våga vara vansinnig.

Text Cecilia McMullen

I sju år har De Ungas Akademi arrangerat en fototävling i samarbete med Folktinget och Svenska Veckan. Tävlingen hålls i november och ungdomar skickar in en bild som de tagit under den månaden. Temat växlar från år till år och 2014:s tema var "Våga".

51 fina bidrag från unga i åldern 12-20 år kom in under november månad. Bland deltagarna fanns både finskspråkiga och svenskspråkiga unga och den regionala spridningen bland deltagarna, med gott om fotografier från Åland och Österbotten, var god. Tidigare år har åldersgränsen för deltagare i fototävlingen varit 15-25 och beslutet att rikta sig till yngre fotografer kan i efterhand utvärderas som ett lyckat beslut. Bidragen var av hög kvalitet och juryn hade ett tufft uppdrag då de skulle välja ut fem vinnare som belönades med pris på 200 euro var.

JURYMEDLEMMARNA 2014 VAR: Anna-Sofia Nylund Allén, filmkonstnär och freelancer Catariina Salo, programledare för radio x3m, Jeppe Grönholm, Rap-

artist, arbetar på Helsingfors finskspråkiga Ungdomscentral, Ida-Lina Nyholm, konstpedagog och fotograf, Joel Gräfnings, lärare i bildkonst.

DE FEM VINNARNAS MED JURYN MOTIVERING:

Alexandra Airas. Medveten komposition och varm ton – Reflekterar över vår samtid också med hänvisning till bildtexten – Bra uppskränning, förmedlar känslan av nostalgiserad barndom.

Zina Degerman. Spännande komposition som väcker nyfikenhet – Påminner om tidens "Iphone-fotografi" som samtidigt nostalgiserar tiden innan digital-kameran – Effektfull och dokumentär till sin natur.

Tomas Petrell. Ärlighet som röd tråd i bilden – Fin komposition och lyckat ljus med intim och sann stämning – Förmedlar att en liten vardaglig sak som att "våga uttrycka sig" visar stort mod.

Saga Rosenström, Lukas Rusk & Sandor Enckell. Bidrar med en filmaktig känsla även om det känns som en genuin ögonblicksbild – Varm i både budskap och färgvärld – Aktuellt och viktigt tema.

Isabel Widjeskog. En fartfylld komposition som fångar blicken direkt – Intressant uppdelning i bilden med spännande ljussättning och kroppens dynamik – Surrealistiska undertoner. ♦

ALEXANDRA AIRAS

SAGA ROSENSTRÖM, LUKAS RUSK & SANDOR ENCKELL

ZINA DEGERMAN

DUA diskuterar sex och ömsesidighet

Text *Liselott Lindén*

Nytt för våren är att De Ungas Akademi, SFV Bildnings ungdomsenhet, erbjuder workshopen Fair Sex. Workshopen är ett tillfälle för unga att diskutera sex och relationer på ett interaktivt och problematiserande sätt.

Ämnena som diskuteras är ömsesidighet, att lyssna efter ett ja snarare än ett nej, gråzoner och förväntningar samt sex i media. På så sätt kan workshopen bidra med en annan bild av sex och relationer än den förenklade bild som ofta presenteras i film, reklam och TV-serier, samtidigt som det blir en praktisk erfarenhet av att diskutera ämnet sakligt i könsblandade grupper. Målsättningen är att ungdomarna ska ha lättare att hörsamma sina egna och andras gränser när det kommer till sex.

Unga idag möter många och motstridiga budskap om sex och relationer. Trots att många ungdomar själva kritiserar stereotyperna och tycker att var och en ska lyssna till vad de själva vill, kommer det under diskussionerna fram att både flickor och pojkar känner press att vara och bete sig på vissa sätt. T.ex. förväntas pojkar ofta eller alltid vilja ha sex, flickor som har sex riskerar att få dåligt rykte och många vet inte att pojkar kan bli våldtagna.

Erfarenheterna från Fair Sex-workshoparna visar också att det finns behov av diskussioner om otydliga signaler, gråzoner och respekt. De flesta har klart för sig att man alltid har rätt att säga nej och att ömsesidigt innebär att ”båda vill”, men när man går djupare in på frågorna visar det sig att det inte alltid är så enkelt. Många anser t.ex. att det kan vara ojuste mot den andra parten att säga nej, särskilt om man har följt med någon hem eller börjat hångla. Det finns också en tendens att förringa sexuella övergrepp när offer och förövare känner varandra eller då förövaren är ung.

Fair Sex är en metod som utarbetats av Ålands fredsinstitut för att förebygga sexuellt våld och främja positiva sexuella upplevelser bland unga. Fair Sex startade som en kampanj riktad till unga, för att uppmärksamma sexuella gråzoner och vikten av kommunikation när det gäller sex och relationer. Efter att studerandehälsovården på Åland samt undersökningen Hälsa i skolan bekräftat att det fanns ett stort behov av att jobba mot sexuella trakas-

”

Man talar för lite om de här sakerna i skolan.

serier och våld gjordes kampanjen om till ett projekt. Sedan 2012 har Ålands fredsinstitut inom ramen för Fair Sex jobbat parallellt med studerande och personal på andra stadiet på Åland och under fyra år har samtliga studerande i årskurs två på andra stadiet tagit del av workshoparna. Från och med hösten 2014 samarbetar De Ungas Akademi och Ålands fredsinstitut kring spridandet av workshoparna till elever på andra stadiet i Svenskfinland.

Ungdomarna uppger själva att det är viktigt och roligt att diskutera de här frågorna, och inte minst att få höra andras tankar och åsikter. Många lyfter särskilt upp att det är viktigt att prata om hur sex är när det är ömsesidigt och vad våldtäkter egentligen är.

SFV Bildnings kommande evenemang

4.3 SEMINARIUM: ORGANISATIONERNAS FRAMTID

SFV-huset G18, Helsingfors

Den offentliga diskussionen präglas av osäkerhet och en viss oro. Det finns analyser över problem, men konkreta lösningar som enkelt kan omfattas av många är färre. Detta är en verklighet där även alla organisationer måste orientera sig. Vad kan organisationerna vänta sig av vårens riksdagsval och de kommande regeringsförhandlingarna och hur kan man påverka den gemensamma framtiden? Under seminariet lyfts flera perspektiv på organisationernas framtid upp av Niklas Wilhelmsson, Stefan Mutanen, Marcus Rantala, Christel Raunio och Krister Ståhlberg.

17.3 ATT VARA ANHÖRIG TILL NÅGON MED ÄTSTÖRNING

Folkhälsanhuset Wasa, Wasa

Sofia Torvalds talar om hur man som anhörig kan stöda någon som insjuknat i en ätstörning. Hon diskuterar vardag och matrutiner, men främst går hon in på hur man kan vara ett psykiskt stöd för någon som lever med ständig mat- och utseenderelaterad ångest. Arrangörer är SFV Bildning i samarbete med Folkhälsan, FinFami, SÖAF och Vasanejdens föreningar.

26.3 ARRANGERA STÖRRE EVENEMANG

Åbo

Fördjupa din arrangörskunskap under en kväll med FSU:s verksamhetsledare Tomas Järvinen, som har lång erfarenhet av att ordna festivaler och andra stora evenemang. Tomas tipsar och svarar på frågor om bland annat planering, budgetering, tillstånd, marknadsföring och arbetsfördelning. Föreläsningen riktar sig både till nybörjare och erfarna arrangörer!

15.4 ARRANGERA MERA

Ritz, Wasa

Fördjupa din arrangörskunskap under en kväll med FSU:s verksamhetsledare Tomas Järvinen, som har lång erfarenhet av att ordna store evenemang. Jenny Holm, Mångsysslare inom kultur, presenterar handboken *Arrangera mera* och lyfter fram vikten av det lilla extra vid tillställningar. Holm har skrivit handboken *Arrangera mera* för Bildningsalliansen.

21.4 INSPIRATIONS DAG FÖR DIG SOM ARBETAR MED BARN OCH UNGDOMAR

Vasa

SFV Bildning får besök från No Limits camp i Sverige, som arbetar med att få barn att tycka att det är roligt med retorik - och att inte vara så rädda för vad andra ska tycka och tänka. Hur arbetar man med prestationsångest och fjärlar i magen då det handlar om barn? Hur stöttar man barn så att de vågar ”blomma” och trivs med det? För att lyckas gäller det att skapa en trygg grupp där alla respekterar varandra. Kom med och bli inspirerad av Lisa Ekenberg från No limits camp!

7-8.5 ÖSTERBOTTEN MÖTER VÄSTERBOTTEN

Umeå

SFV Bildning m.fl. ordnar en inspirationsresa till Umeå för att knyta kontakter till kollegor och samarbetsparter på andra sidan kvarken. Studiebesök, med flera parallella program, workshops och möjlighet att boka egna möten. Målgruppen för den här resan är organisationsanställda, organisationsaktiva och personal inom den fria bildningen. Detaljprogram och prisuppgifter i slutet av februari via SFV Bildnings hemsida.

För detaljerad information, flera evenemang och anmälan, se www.sfvbildning.fi eller ring 050-441 0670.

Text Tove Fagerholm

UMBERTO ECO

”Det är sannolikt att något osannolikt inträffar”

Så skriver Aristoteles i första bandet av sin Poetik.

Visst är det är osannolikt att en spränglärd filosof och semiotiker vid 46 års ålder plötsligt får lust att skriva en roman. Men det sker. En filosof klär sin filosofi i romanens form, han förlägger handlingen till ett italienskt bergskloster år 1327 och späckar texten med latinska glosor. Stilen är en medeltida krönikörs: noggrann, trogen, naiv och förvånad. Det blir en detektivroman på 500 sidor med nervpirrande spänning, skenlösningar och vilseförande uppslag, men också med många lärda utläggningar. 1980 kom romanen ut och någonting ännu mer osannolikt inträffar: denna roman blir en bästsäljare. Drygt en halv miljon italienare läser den, och läsefebern sprider sig från land till land.

Det är naturligtvis Umberto Ecos *Rosens namn* jag syftar på. Den skarpsinnige och skeptiske broder William löser klostrets gåta med en logik han lånat av Aristoteles och en teologi från Tomas av Aquino. Han samlar bevis och dechiffrerar hemliga symboler och kodade manuskript som leder honom och hans unge följeslagare rakt in i klostrets hemliga labyrint.

Umberto Eco vittnar om att romanskrivandet bereder honom stor glädje. Han njuter av att bygga upp en hel värld och går mycket noggrant tillväga. Men han har också ett ärende till sina läsare och hans budskap är lika aktuellt i dag som när han skrev sin första roman. Det kan sammanfattas med broder Williams ord i slutkapitlet:

Antikrist kan födas ur fromheten själv, ur ett övermått av kärlek till Gud eller till sanningen. Adso, du ska frukta profeterna och den som är beredd att dö för sanningen, ty vanligen drager de många med sig i döden...

Kanhända är det den människas plikt som älskar människorna att få oss att skratta åt sanningen, få sanningen att skratta, emedan den enda sanningen består i att lära sig hur vi skall befria oss från den osunda sanningslidelsen.

En lekfull analys av galenskap och visdom, så kunde Ecos andra roman, *Foucaults pendel*, beskrivas. Den kan också läsas som en hisnande spänningsroman samtidigt som den bjuder på en märklig resa i det mänskliga tänkandets historia. Tre underbetalda redaktörer vid ett litet förlag roar sig själva med att låtsas avslöja en hemlig konspiration som går ut på att erövra herraväldet över världen. Leken utvecklas till blodigt allvar. Dunkla krafter sätts i rörelse när ockulta sekter tror att ”Planen” är verklig och kan visa vägen till Tempelherrarnas hemliga skatt.

FOTO: WIKIMEDIA

Ecos romanbygge har en mästertlig och mycket intrikat struktur. Som mönster för händelseförloppet använder han Apokalypsens sju basuner. Han ger också efter för huvudpersonernas passion för magi genom att indela romanen i 120 kapitel och tio delar, som kabbalans Sefirot. Den stora pendelns regelbundna svängningar speglar också berättelsens struktur som pendlar mellan det förflutna, nuet och förutsägelser om framtiden. Det låter både svårt och ”lärt”, men hindrade inte att också ovana läsare lät sig trollbindas av denna krävande roman.

Jag skriver alltid bildningsromaner, säger Eco. I mina romaner finns det alltid en ung person som växer upp och lär och lider genom en serie av upplevelser. I sin tredje roman, *Gårdagens ö*, heter denna unga person Roberto della Riva. Bildad blir också läsaren som får följa den unga mannens äventyr i ett turbulent Europa under 1600-talet. Jorden är inte längre universums medelpunkt, och nya vetenskapliga och geografiska upptäckter påverkar barockmänniskans föreställningsvärld. Det är en spännande, humoristisk och dråplig äventyrshistoria som för vår hjälte till Söderhavet på jakt efter den fasta punkt som bestämmer jordens längdgrader och det som vi kallar datumgränsen. Skeppet förliker och fastklamrad vid en bräda driver Roberto omkring tills han når ett till synes övergivet skepp förankrat mellan två öar just på själva datumlinjen.

UMBERTO ECO

- ❖ f. 5 januari 1932 i Alessandria, Piemonte
- ❖ Studier i medeltidsfilosofi och litteratur vid universitetet i Turin
- ❖ Specialintresse: semiotik
- ❖ Doktorerade 1956 med en avhandling om estetiken i skrifter av Tomas av Aquino
- ❖ Gift sedan 1962 med den tyska konsthistorikern Renate Ramge
- ❖ Professor emeritus vid universitetet i Bologna
- ❖ Numera bosatt i Milano men har också ett hem i San Marino
- ❖ Äger en boksamling på 50 000 titlar, varav 1 200 är rariteter
- ❖ Har skrivit otaliga essäer (E), vetenskapliga verk och kolumner som utgivits i bokform, tre barnböcker (BB) och sex romaner (R)

TITLAR UTGIVNA PÅ SVENSKA:

- Rosens namn* (1983) R
- PS till Rosens namn* (1985)
- Var kostar ett mästerverk?* (1987) E
- De tre astronauterna* (1989) BB
- Foucaults pendel* (1989) R
- Kulturknäck* (1989) E
- Stora stjärnor och små* (1992) BB
- Gnuttarna på Gnu* (1992) BB
- Gårdagens ö* (1995) R
- Fyra moraliska betraktelser* (1999) E
- Baudolino* (2001) R
- Tankar om litteratur* (2004) E
- Drottning Loanas mystiska eld* (2004) R
- Om skönhet* (2005) E
- Kräftgång* (2007) Kolumner
- Om fulhet* (2008) E
- Begravningsplatsen i Prag* (2011) R

Berättelsen är mångskiktad, den kan ses som ett idéhistoriskt läggspel, det är kampen mellan ridderlighet och överlevnadsinstinkt, det är en lek med dubbelgångarperspektiv. Det kan om man så vill ses som ett ifrågasättande av meningen med den aggressiva kolonialismen och den brutala framstegstron. Den bästa läsarten är ändå att läsa med nöje.

Gränsen mellan sanning och lögn är svår att dra i den i den fjärde romanen, *Baudolino*. Vi förflyttas 800 år tillbaka i tiden till Italien, Paris, Konstantinopel och Utopia. Baudolino är Fredrik Barbarossas adoptivson och rådgivare. Hans uppgift blir att förse kejsaren med lögn som ska ge makten legitimitet och ursäkta massmord. Han bygger upp den stora lögnen om det kristna lyckoriket i fjärran östern genom att förfalska ett brev från prästkejsaren Johannes. Han låter också faderns gamla matbytta förvandlas till den heliga graalen, den kalk som en gång innehöll Kristi blod. Med rätt marknadsföring kan också enkla vardagsting bli heliga.

Baudolino tvingas leva som om den myt han skapat vore verklig, han skickas på resa till paradiset bortom Ganges.

Umberto Eco vänder upp och ner på läsarens begrepp men det märkliga är att genom nätet av lögn lyckas han också blottlägga många sanningar.

Att fråga sig varför är enligt Eco ett av människans grundbehov. *En kultur människas första plikt är i grund och botten att hålla sig redo att varje dag korrigera encyklopedin*, skriver han i essäboken *Tankar om litteraturen*.

Huvudpersonen Giambattista Bodoni i romanen *Drottning Loanas mystiska eld* ställs inför många frågor när han vaknar upp efter ett slaganfall. Han minns allt han läst och lärt sig men ingenting av det han upplevt, känt och tänkt i sitt liv. Varför har han ett så märkligt förhållande till dimma? Varför är det just tre dikter om dimma som plötsligt rinner honom i hågen? Citaten han kan utantill är de enda lyktor han har i den dimma av minnesförlust hans jag är uppslukat av.

Han åker till familjestället på landet, där han hade tillbringat barndomssomrarna. Där uppe på vinden finner han böcker, tidningar och andra föremål som väcker hans känslor och kanske kan fungera som minnesledtrådar. Han flyttar in i sin litterära minnesvärld, låter sig översköljans av det förflutna i förhoppningen om att återfinna sig själv.

Det är naturligtvis Umberto Ecos egen barndoms- och ungdomsläsning vi får stifta bekantskap med. Här finns allt från Musse Piggs tecknade värld till Shakespeare och massor med illustrationer i färg. Jag kan inte undgå att bli lite besviken. Min barndoms-litteratur hittar jag inte, men jag får lära mig en hel del om vad som skrevs och gavs ut under brunskjortornas tid i Italien.

Bodoni drabbas av ett nytt slaganfall och faller i koma och i detta svävande gränsland nås han av upplevelser, känslor och händelser som spelas upp som i en film innanför hans slutna ögonlock.

Via fynden i barndomsbiblioteket och genom Bodonis minnesglimtar ger Eco en generös bild av den tid som präglade honom och hans generation.

Lögner fascinerar Umberto Eco mera än sanningen. Därför är han så intresserad av semiotik. Kännetecknande för det mänskliga språket är möjligheten att ljuga. Från lögn till förfalskning är steget inte långt. Dokumentförfalskning och historieförfalskning kan bli manipulativa lögn som av många tas för sanning. Konspirationer bygger van-

ligen på förfalskningar och lögn. Han säger själv att det inte är lögn eller konspirationer i sig som attraherar honom utan den paranoia som tillåter dem att blomstra. Man tror på det man vill tro på, och håller för sant det som man önskar skall vara sanning. Alla Ecos romaner ägnar sig åt det falskas makt, sanningslidelsens vanvett och konspirationens dragningskraft. Han kryddar texten med humor och fabuleringsglädje, men i den senaste romanen, *Begravningsplatsen i Prag*, är det långt till skrattet. Det är en kontroversiell roman.

Kontroversiell ur flera synvinklar blir en text på 500 sidor som osar av antisemitism. Därtill är i stort sett alltsammans sant och allt bygger på lögn. Alla personer utom en, huvudpersonen Simone Simonini, är autentiska, deras repliker, skrifter och tankar är autentiska. Hur mycket fakta får man använda i ett fiktivt verk? Ofta är det ren dokumentation och essä, mer än en roman.

Umberto Eco synliggör tillblivelsen av de tankemönster som så starkt kom att prägla 1900-talet och gjorde förintelsen möjlig. Obarmhärtigt blottlägger han den antihumanistiska, antiempatiska västerländska traditionen som blomstrade under 1800-talet och kulminerar i Sion vises Protokoll. Utan att innehålla ett enda sant ord beskriver det judarnas plats i världen och rättfärdigar hatet. För Hitler var detta famösa Protokoll just den "sanning" han behövde. Protokollerna i och för sig skulle inte leda till antisemitism, om inte det starka behovet av att hitta en fiende skulle driva folk att tro på dess vettlösa lögn.

Det är påfrestande att läsa en text där orden läggs i munnen på en så genuint osympatisk person som Simonini. Han drivs av vitglödgat hat. I hans värld saknar människolivet värde. Hans ordsvada är plågsamt likt det manifest Anders Bhering Breivik formulerat. Eco visar att den hatiska Simonini finns mitt ibland oss, här och nu.

Jag beundrar Eco djupt för att han haft styrka och vilja att gestalta förnuftets kollision med det totala oförnuftet. *Begravningsplatsen i Prag* är den mest angelägna bok han någonsin skrivit. Just nu, när antisemitismen igen förefaller att öka behöver vi se våra egna värderingar i vitögat.

Umberto Eco är vid det här laget över 80 år men han utstrålar vitalitet. Jag hoppas att det ska förunnas honom att äntligen skriva boken han så länge drömt om, nämligen en bok om *komedin*. Efter att ha blottlagt det isande hatet skulle det vara rimligt att hans nästa verk tillägnas Broder Humor, som har Toleransen som tvillingsyster. Kanske det är vad hans rörliga intellekt ägnar sig åt just nu? Det låter väl inte som en helt osannolik tanke?

Umberto Eco mottar år 2005 en av sina många hedersdoktorstitlar, av rektorn för Università Mediterranea di Reggio Calabria, Italien.

Semiotik (av grekiska semeion: tecken) är ett samlingsnamn för teorier om, och studiet av *tecken*. Semiotiken som vetenskap eller disciplin studerar hur betydelser uppfattas, och mening bildas i kommunikativa situationer. Dels i de tecken vi använder i skrivet och talat språk, dels hur de förekommer i andra förmedlande resurser såsom gester, *bilder*, fysiska ting och biologiska processer. Tillämpningsområdet är därmed mycket brett och kan t ex omfatta kulturyttringar, *trafiksignaler*, *sjukdomssymtom*, cellers kommunikation, etc.

Läsbiten är denna gång kapitlet "Romanerna får nytt liv"
ur Pia Heikkiläs SFV-biografi över författaren
Anna Bondestam.

ANNA BONDESTAM

Som finlandssvensk författare i mitten av 1900-talet sticker Anna Bondestam ut. Hon kommer från arbetarklassen, är österbottning, aktiv socialdemokrat och kvinna – i en tid då de flesta finlandssvenska författare har en helt annan social bakgrund. Bondestam skriver epik och skildrar bygdernas människor under en period då modernism och självspeglning var i ropet.

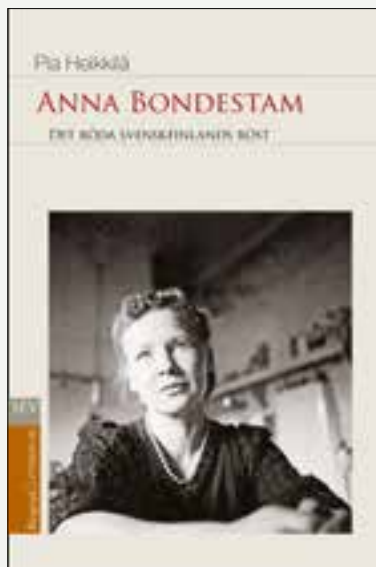
Utåt sett går det bra för Anna Bondestam; hennes böcker trycks i stora upplagor, recensenterna är förtjusta och hon prisbelönas. Ändå känner hon sig som en outsider. Hon upplever att hon inte passar in, att hon inte hittar en roll som överensstämmer med hennes ambitioner och mål. Inom den finlandssvenska arbetarrörelsen hyllas hon för sin insats som dess historietecknare – men i salongerna upplever hon sin politiska hemvist som en belastning.

Annas skönlitteratur fortsätter att leva sitt eget liv ännu efter att hon själv övergett den.

Under 1970-talet blir flera av Annas romaner föremål för dramatiseringar både för hörspel och scen. *Panik i Rölleby* hade dramatiserats av Anna för radioteater redan år 1948 och uppförts 1949, men först 1970 stod följande verk i tur att omarbetas för teater.

Det är **Ghita Barck**, dramaturg och regissör, som 1970 dramatiserar *Vägen till staden* och *Stadens bröd* för radioteatern, med bistånd av Anna. Anna minns särskilt en grov fadäs beträffande skådespelets språk och så här berättar hon den för **Inga-Britt Wik**:

"Ghita Barck sa genast att det skulle göras på dialekt i radioversionerna. Så kom **Hans Fors** och han sa genast att det går inte, att det måste göras på högspråk i radion. Så skrevs det om, utan att Ghita hade reda på det. Så blev hon sen alldeles rosenrasande. Hon sa att hon övar överhuvudtaget inte in dem om de inte skrivs på dialekt, varpå hon sätter sig ned, då hade hon

inte vår tidigare version, och skriver om den på dialekt. Och på hennes dialekt gick sedan *Vägen till staden* ut. Jag vred mig och säkert varenda Jakobstadsbo. **Catharina Spåre** som recenserade påtalade det också. Men hon visste ju inte hur det gått till. Och jag kunde inget göra, jag visste inget då heller om det hela."

När *Stadens bröd* skulle repeteras ändrades högsspråket till dialekt med hjälp av Anna – och då gick det mycket bättre.

"Nog märkte man ju att de inte var österbottningar, men det var nu inte så horribla saker som i *Vägen till staden* – där fanns ju inte ens ett spår av österbottnisk dialekt. Det var alldeles fatalt."

"De" var bland annat **Nils Brandt** som Vicki Byman och **Asko Sarkola** som Jonas.

"Under årens lopp har man ju blivit mera positivt inställd till dialekterna. Förr var ju inställningen att man skulle ut ur dialekten, att bli av med den, dialekten stämplade ju en på något sätt. Men nu har man ju inte den inställningen längre", påpekar Anna.

I en recension skriver **Nalle Valtiala** om bägge hörspelen: "Viktigast var att Anna Bondestams rundmålning av ett inhumant förtryckarsamhälle, föregångaren till vår välfärdsstat, också i dramatisk form bevarat sin pregnans och intensitet. I *Hufvudstadsbladet* skriver Catharina Spåre att det är viktigt att pjäserna spelas i radio, de läses inte längre i den utsträckning de vore förtjänta.

Pjäserna översätts till finska och spelas i finska Radioteateri vintern 1972 och får i bland annat *Aamulehti* goda recensioner.

1973 dramatiseras *Klyftan* till tv-teater av **Eija-Elina Bergholm**. **Tuija-Maija Niskanen** regisserar och den cirka halvtimmes långa pjäsen skildrar, liksom romanen, händelserna ur tioåriga Ruts vinkel. Rut spelas av **Kristina Klockars**. I *Svenska pressen* skriver **Eirik Udd**: "Rent visuellt är *Klyftan* alldeles utmärkt iscensatt och det är länge sen man njutit så av bilden i tv som här." "Finstämd barnskildring" skriver *Hufvudstadsbladet*: "En fulländad dramatisering av **Eija-Elina Bergholm**".

Klyftan visas i svensk tv i oktober 1974 och får en recension bland annat i *Dagens Nyheter*, där **Karl-Ove Eliasson** är positiv.

1974 får Anna en förfrågan från amatörteaterföreningen Teater Jacob i Jakobstad. De vill sätta upp *Panik i Rölleby* som pjäs vintern 1975 och undrar om Anna kan tänka sig att dramatisera texten.

Det var länge sedan Anna ens tittat åt din debutsuccé. Ofta har hon slagit den ifrån sig som ett naivt och spontant infall, som egentligen inte ska jämföras med hennes senare, mer medvetna produktion. Nu, när hon tvingas närma sig texten igen, försonas hon med den.

"Varför tyckte jag att den här var så dålig. Det finns väldigt mycket av berättarglädjen som kunde ha gått förlostad om man skulle ha börjat lägga an på stilen", säger hon.

Anna tackar ja till att dramatisera *Paniken*, men vill ha assistens av någon mer erfaren teatermänniska. Hon kontaktar **Bengt Ahlfors**, dramatiker och regissör.

"När jag skrev åt Bebbe Ahlfors och frågade om han skulle dramatisera boken så sa han att han inte har något emot det, men att han inte har läst den. Det berättade jag åt **Greta Brotherus** och hon blev ju alldeles förfärad – hur är det möjligt? HUR är det möjligt? Den enda verkligt roliga bok som vi har i vår finlandssvenska litteratur och han täcks säga att han inte har läst den!"

Det blir ett intensivt samarbete. "Vi skrev olika scener och sen gick vi igenom det tillsammans. Men det är ju nog Bebbe Ahlfors som har lagt sin prägel på det och det erkänner jag utan vidare, och jag lät honom göra det, jag hade ju ingen dramatisk erfarenhet. Bebbe

och jag hade inte så mycket olika åsikter om stilen och språket, men om vad som gör sig dramatiskt hade vi ju väldigt mycket olika åsikter. Och jag lät ju honom helt och hållet avgöra det, för jag kände ju mej som en adept som ingenting visste och ingenting kunde. Jag är inte nu längre så säker på att det var så bra att jag gav efter på alla punkter. Bland annat är det en scen där som jag utarbetade först och han underkände och skrev om, det är dendär scenen där kyrkoherden och apotekar Vidnäs sitter och super och filosoferar, som är en av de bästa scenerna i hela pjäsen, och den gillade han inte och så skrev han om den. Jag har varit alldeles onödigt högtidlig mot honom. Det är ju jag som är författaren och han dramaturg. Scenen som jag gjorde när kyrkoherden och Stinakajsa träffades i skogen, och efter det hennes reaktioner på det där när hon var så uppfylld av honom och hon sitter och filosoferar och jag tyckte att jag gjort en så bra scen av hennes tankar och reaktioner och jag la fram den för Bebbe och han läste det och så sa han att: Ja, a. Av hela det här avsnittet gillar jag ingenting annat än dendär repliken: Och han har alldeles hela tänder!"

Anna menar hur som helst att samarbetet gick bra. Skådespelarna fick vara med och utarbeta dialogen, för att dialekten skulle bli så äkta som möjligt. "Det blev alldeles magnifikt" säger Anna. Den 28 februari 1975 är det premiär i Brandkårshuset i Jakobstad. Regissören heter **Helge Lassenius**.

I programbladet till pjäsen skriver Anna bland annat så här:

"Idén att göra en teaterpjäs av Rölleby är inte ny, den lanserades för mer än 30 år sedan av teaterentusiasten **Eric Olsoni**, som tyckte att det borde kunna bli ett färdigt folkklustspel av boken. Ändå blev den aldrig realiserad under hans livstid därför att jag själv var tveksam. Jag tvivlade nämligen på att en så renodlat episk bok som denna skulle gå att omplantera på en teaterscen.

Men när Teater Jacob senaste vår tog kontakt och frågade mig, om jag för dess räkning ville dramatisera boken, lät jag alla betänkligheter fara. Delvis berodde det väl på att erbjudandet kom från min gamla hemstad, det gjorde mig m.a.o. rent oförnuftigt glad."

Pjäsen blir väl mottagen. **Alf Snellman** skriver i sin recension i *Jakobstads Tidning*: "Teater Jacob lyckades. Fredagens urpremiär på dramatiseringen av *Panik i Rölleby* blev en framgång, som den talrika publiken kvitterade med varma applåder och vackra blomster. [...] Det var en djärv idé – **Ingmar Anderssens** – som ledde till att Teater Jacob tog upp *Panik i Rölleby*, som tidigare endast fanns som roman och hörspel. Djärvheten kan sägas vara ett särmerke för österbottnisk amatörteater just nu: i mycket är det troligen **Ralf Långbackas** för-

tjänst att den österbottniska amatörteatern har kunnat notera så många framgångar. Långbacka visade på möjligheterna, på resurserna. Vad som skett i Närpes kan också ske på andra orter. Det är vad teater Jacob visar med *Panik i Rölleby*: Det är en bearbetad föreställning som Lassenius och hans amatörer presenterar.”

I Vasabladet är **Max H Furu** lika entusiastisk: ”Frågan är om Teater-Jacobs ensemble som helhet betraktad någonsin förr gjort en så bra föreställning.”

Samma höst regisserar Bengt Ahlfors själv *Panik i Rölleby* på den finlandssvenska nationalscenen, Svenska teatern i Helsingfors. Helsingforsvarianten skiljer sig en hel del från Teater Jacobs.

”Bengt Ahlfors sa genast att han gör det till ett stort spektakel. Men inte är det ju på det sättet genuin som den var på Teater Jacob. Här på Teater Jacob var den så genuin, på ett helt och hållet annat sätt, och det var inte spektakel utan helt enkelt en komedi, en folklig komedi. Budsko som rådman Berg tyckte jag riktigt illa om på Svenska teatern, han gjorde honom till en pajas. Medan Ingmar Andersén som gjorde den här var alldeles magnifik i sin snålhet och gnidighet. Styrkan i versionen som framfördes här i stan var ju att det verkade så oändligt mycket genuinare än det som var i Helsingfors. Bebbe sa ju själv att jag kan omöjligt återge det likadant, i Helsingfors måste det bli stort spektakel, och det var ju roligt på sitt sätt men inte på samma sätt genuint!”

Premiären i Helsingfors är 30 september 1975, med bland andra **Börje Lampenius**, **Rune Sandlund**, **Lilga Kovanko** och **Fred Negendanck** i rollerna.

Anna tycker att det var intressant att jämföra både själva pjäserna – och reaktionerna.

”Greta Brotherus fick ju alldeles en chock, jag undrar hur hon fick ihop en recension, hon var så besviken. Hon tyckte förfärligt mycket om Jakobstadsversionen. Inte kan jag säga att jag var besviken, jag hade ju suttit och sett på den under repetitionerna så jag visste ju vad den gick ut på. Men såna som nu inte sett den i Jakobstad och inte bryr sig om miljöskildring tycker att den är bra. Jag brukar säga att Lilga Kovanko som Stinakajsa är en nyländsk piga och Åsa Björkvik i Jakobstad är en österbottnisk piga. Man ser det på deras sätt att uppträda. Hon är mycket frimodigare där uppe. Hon blir alldeles till sig, Lilga Kovanko när kyrkoherden tilltalar henne. Det är ju en mera demokratisk anda där oppe. Det kan man inte komma ifrån. Och de illustrerar det så hemskt bra de här pjäserna.”

Greta Brotherus klarade förvisso av att skriva en recension, balanserad dessutom: ”Jag tror att publiken fann föreställningen underhållande. Det var den

också mestadels, rik på höjdpunkter i stil med Fred Negendancks fantastiska skapelse, midsommardansen och hans dråpliga framtoning som intensivt spelande organist. Och rik på levande, färgrika rollporträtt. Vi har ett strålande skådespelargarde på Svenska teatern!” skriver hon i *Hufvudstadsbladet*.

På samma linje är **Göran Schildt** som skiver i *Svenska Dagbladet*: ”Vi har skäl att gratulera inte bara Bengt Ahlfors utan framför allt Svenska teatern och dess publik.”

Helsingin Sanomats **Sole Uexküll** undrar däremot vem den tilltänkta publiken egentligen är. Hon tycker att pjäsen varken är tillräckligt folkligt frodig eller tillräckligt subtil för att kunna ”genrebestämmas”.

Teater Jacobs ensemble reser till huvudstaden för att beskåda den professionella uppsättningen av *Panik i Rölleby*. Alf Snellman refererar i *Jakobstads Tidning* 5.11: ”Jakobstadsborna var nervösa... [...] Skådespelarprestationerna var en besvikelse. Bland annat på grund av att de saknade de österbottniska skådespelarnas lugna värdighet som gjorde att publiken upplevde rollerna som människor. I Helsingfors har man varken närhet eller dialekt och denna uppenbara brist kompenserar man med rutin, grimaser och komiska vinklingar som gör inte minst pigorna och drängarna till halvveliga typer. I de här personernas sätt att vara finns ytterst litet av den naturliga värdighet som alltid har präglat österbottnisk allmoge.” Anna Bondestam hade mött Jakobstadsborna efter föreställningen och meddelat: ”Jakobstadsborna behöver inte känna sig nedtryckta.” ”Det är mer beröm än orden i sig uttrycker”, skriver Alf Snellman.

Panik i Rölleby spelas under de kommande årtiondena på ett flertal olika teatrar; allt från sommarteatrar (bl.a. Glims i Esbo, Bruksteatern i Dalsbruk, Teater-Boulage i Pargas, Västerbottensteatern i Skellefteå) till Helsingborgs stadsteater, där Bengt Ahlfors sätter upp pjäsen i början av 1985. Uppsättningen är stor och teaterns hela ensemble medverkar. Recensionerna är överlag goda och uppskattande.

Bebbe Ahlfors skrev till Anna för att försöka övertyga henne om att resa ner till Helsingborg för att se premiären, eller åtminstone en senare föreställning. Han lyckas inte. Anna svarar, gratulerar till framgången och tackar: ”Det kan jag väl säga nu när allt är över och man inte behöver vara ängslig längre. Det där med att ängslas har jag en gruvlig fallenhet för av naturen... [...] Jag har gått och tänkt att nog hade det väl varit bäst om man fått hållas här på hemmaplan, för Paniken är ju ändå ingen pjäs att erövra världen med. Den har ju inga större konstnärliga pretentioner än boken, som

”

Jag kände ju mej som en adept som ingenting visste och ingenting kunde. Jag är inte nu längre så säker på att det var så bra att jag gav efter på alla punkter.

Anna Bondestam

Pia Heikkilä

är född 1972 i Kristinestad och politices magister (1997) från Åbo Akademi. 1998 anställdes hon på Åbo Underrättelser där hon verkar som reporter, redigerare och nyhetschef.

FOTO: STEFAN CRÄMER

jag en gång i världen skrev mest för att arbeta mej ur en trist depression.”

I Jakobstad har Teater Jacob fått blodad tand och vill spela mer av hemstadens författarinna. De ber om en dramatisering av Stadens bröd. Anna vänder sig igen till Bebbe Ahlfors, men han meddelar i ett brev att han inte vill åta sig detta – ”det ligger något omöjligt över hela uppgiften”.

Så Anna gör det själv. Pjäsen blir en sammansättning av de bägge romanerna om Mia, Kallträskarna och Vicki Byman. Den får sin urpremiär i Jakobstad den 19 februari 1977, i samband med att Teater Jacob firar sitt 20-årsjubileum. Regissör är igen Helge Lassenius, i rollerna ses bland andra **Åsa Björkvik** som Mia (spelade Stinakajsa i Rölleby) och **Tor Wenman** som Vicki Byman. **Christina Helsing** spelar Ida.

Pjäsen är omfattande och i sin kommentar i programbladet skriver Anna: ”Hoppas ditt tålamod inte prövas alltför hårt, kära åskådare.” I programbladet diskuteras också hon det politiska och ideologiska i pjäsen:

”Många kommer väl därför att uppleva *Stadens bröd* som ”politisk teater” och kanske särskilt irriteras av att Kommunistiska manifestet så starkt fått prägla dess slut. Nå, det där med politisk teater kan vi väl ta med jämnmood, Stadens bröd är knappast mera politisk än andra pjäser som skildrar kontroversiella tidsperioder. Och om Kommunistiska manifestet vill jag säga, att också det i hög grad hör till tidsbilden. Det gör den framför allt genom sin klasskampsteori, som kom att bilda en av hörnstenarna i arbetarrörelsens ideologi. Marx och Engels såg ju klasskampen, sådan den enligt dem har utkämpats i alla samhällen och alla tider, som utvecklingens egentliga hävstång och den teorin tog arbetarrörelsen i arv. Klasskampen som ett historiskt faktum och en historisk nödvändighet gav de dåtida proletärerens egen kamp en ideell syftning och deras fattiga liv mål och mening.”

Pjäsen blir en framgång. I *Jakobstads Tidning* recenserar Alf Snellman: ”Pjäsen är viktig, kanske den viktigaste som Teater-Jacob har framfört. Teater-Jacob

levandegör ett stycke lokal historia, med starka politiska och ekonomiska förtecken.” Det politiska budskapet stör honom inte: ”Sett med nutida ögon ter sig de politiska konflikterna, liksom replikerna, ganska oförargliga, men ändå förefaller det som om Anna Bondestam, som själv svarar för dramatiseringen, skulle ha rygгат för att göra ”het” politisk teater. För en sådan tolkning talar hennes förklaring i programbladet.”

Pjäsen är dock för lång, skriver Snellman, vilket **Max H Furu** i *Vasabladet* håller med om i en i övrigt berömande recension.

Hufvudstadsbladet-kritikern Greta Brotherus har rest till Jakobstad för att recensera och ger klart godkänt även om hon finner en hel del brister i själva dramatiseringen. Inför Teater-Jacobs gästspel i Helsingfors senare på våren skriver hon så här: ”de sensationellt skickliga amatörskådespelarna vid Teater-Jacob har gjort en så underhållande föreställning om människorna på ”papyrossfabriken” i Jakobstad vid seklets början att den i hemstaden ser ut att slå alla denna populära amatörteaters publikrekord.”

Gästspelet i Helsingfors i april uppmärksammas också bland annat i *Ny Tid* där **Tatiana Sundgren** är mycket imponerad, inte minst av amatörskådespelarnas insatser.

För *Stadens bröd* får Teater-Jacob Vasa läns konstpris av länskonstkommissionen, 5 000 mk.

Det finns inga uppgifter om att Stadens bröd skulle ha satts upp av någon annan ensemble än Teater-Jacob. I mitten av 80-talet, drygt 10 år efter urpremiären, sätter Teater Jacob upp *Panik i Rölleby* igen och reser sommaren 1986 till Stockholm för att spela pjäsen på Skansen, i samband med den stora så kallade finlandssvenska dagen i Stockholm. Anna reste med.

Panik i Rölleby har fortsatt att intressera amatörteatrar, nästan tio år efter Annas död spelas den sommaren 2004 av Lurens sommartheater i Pernå med **Göran Sjöholm** som regissör.

Mikael Reuter

■ har fyrtio års erfarenhet som finlandssvensk språkvårdare. Han har arbetat på Forskningscentralen för de inhemska språken (numera Institutet för de inhemska språken) från 1976 till pensioneringen 2008, först som språkvårdare och från 1992 som föreståndare för den svenska avdelningen. Bland allmänheten är han bäst känd för sin språkspalt "Reuters ruta" i Hufvudstadsbladet, som han skrev mellan 1986 och 2013.

Mikael Reuter:

Så här ska det låta

Mikael Reuters senaste bok bevisar att språkriktighetsfrågorna alltid är lika aktuella, speciellt för en minoritetsspråkiga som finlandssvenskarna. Hans bok ger också den behövliga historiska och begreppsliga kontext som behövs för att förstå hur angelägna de här frågorna är för varje ordbrukare.

Så här ska det låta är en samlingsbok där Reuter samlat erfarenheter och insikter från hela sin yrkesverksamma tid till en överskådlig och heltäckande bok, riktad till alla som talar och skriver svenska i Finland. Mindre omfattande eller till ämnet mer begränsade skrifter har kommit ut förut, till exempel Reuters *Översättning och språkriktighet* år 2006, eller *Finlandssvensk ordbok* 2008. Så här ska det låta

kan sägas komplettera ordboken – tillsammans utgör de två böckerna ett gediget verktyg för alla som är intresserade av svenskan i Finland, och framför allt för personer som dagligen i sitt arbete handskas med språket – journalister, informatörer, översättare, tjänstemän och lärare.

Det heltäckande angreppssättet innebär att den nya boken behandlar både skrivregler, uttal och meningsbyggnad, liksom finlandismer, namnbruk och översättningar. Det övergripande syftet, vilket Reuter påpekar i förordet, är att se till att svenskan i Finland inte börjar avvika från svenskan i Sverige. Reuter lägger också fram trovärdig argumentering varför en sådan utveckling skulle vara mycket olycklig för svenskans framtid i Finland.

Reuter för också en längre diskussion om finlandssvenskarnas favoritämne när det gäller svenskan: finlandismerna. Det tål att upprepas: det är förstås tillåtet att ha egna ord för företeelser som helt enkelt inte finns i Sverige, men det finns inga skäl att i onödan låna in finska ord, eller hitta på egna ord för saker som redan har etablerade ord i svenskan. Inget i vår finlandssvenska blir bättre av det.

Reuter gör sitt yttersta för att poängtera att det är "tillåtet" att i privatafären använda till och med mindre accepterade finlandismer, men att det är stor skillnad om vi skall vända oss till en större publik, och speciellt om texten obehindrat skall kunna läsas även i Sverige. Jag kan

inte annat än att starkt hålla med – vad är det för idé att medvetet begränsa sin publik eller göra den konfys, genom att använda ord som bara en liten krets förstår? Reuters stora poäng med boken gäller egentligen hur viktigt det är att tänka före man talar eller skriver. Och framför allt tänka på sin publik. Vem vänder jag mig till? Vad vill jag åstadkomma med min text? Vilken stilart skall den ha för att nå sin publik?

Boken fyller ett stort behov, eftersom språkfrågor aldrig står stilla. Språket utvecklas och förändras, och det växer upp nya generationer ordbrukare, som måste lära sig sakerna. Och dessutom förstås även många vana ordbrukare, som behöver fräscha upp kunskaperna, eller söka råd i ett behändigt samlingsverk då någon kvistig språkfråga dyker upp.

Trots att inget står stilla och Reuters bok naturligtvis handlar om dagsläget, får man efter en genomläsning av *Så här ska det låta* även lust att gå tillbaka i historien, och läsa om språkvårdens evighetsfrågor i **Hugo Bergroths** bok *Finlandssvenska*, från 1917. Reuter lyfter tacknämligt fram Bergroths stora betydelse för svensk språkvård i Finland, och vi belönas även med några Bergroth-citat som fortfarande känns så aktuella att det hisnar.

Boken text löper, liksom Reuters tidigare böcker, ledigt och otvunget. De allmänna resonemangen om språkvård och svensk språkvård i Finland, samt de historiska perspektiven är ovärderliga, eftersom sådana förekommer mycket knappt i andra språkriktighetsböcker. Reuter ger inte bara språkråd, han ger även den oerhört viktiga kontext, som får oss att begripa varför språkvården är en brännande angelägenhet för oss alla.

Rabbe Sandelin

I denna spalt anmäler vi böcker som SFV-medlemmarna gett ut på eget förlag, eller via andra självständiga utgivare. Förutsättningen är att boken kan köpas eller beställas av allmänheten.

Gör så här: Skicka en kort synopsis på boken och skribenten samt en pärmbild till redaktion@sfv.fi. Beskriv gärna bokens utformning och sidantal. Och viktigast: meddela var intresserade kan köpa eller beställa boken.

EGET FÖRLAG

FLANERA I ÅBO

Mariella Lindén
SANNSaga 2014, i samarbete med Turku Touring. 160 sid, 27 e. Boken finns i väl sorterade bokhandlar och på Luckan i Åbo. Även genom sannsaga. info@gmail.com. ISBN 978-952-93-4567-0.

■ I Åbopromenader promenerar Mariella Lindén i centrum av Åbo – oftast längs ån, men också över torg och genom parker. Hon iakttar miljön och reflekterar över gamla och nya konstverk i stadens vardagsrum, i rummet mellan husen. En riklig mängd foton ingår i berättandet. Författaren varvar personliga minnen med kulturhistoriska djupdykningar och tankar kring stadens väsen. En stad har inte bara en identitet, utan lika många som de människor som bär dess minnen och historia. En ovanlig flanörbok om platsen Åbo. För Åbobor, turister och andra intresserade av Finlands äldsta stad.

SALTSJUDAREN

Dan Weissenberg
Litorale, 2014. 325 sid., limbunden, illustrerad. Rek.pris 32 e. Kan köpas via Litorale, Bibliotekstjänst, Borgå, Akademiska bokhandeln, Helsingfors. Eller via författaren tel +4631414703. ISBN: 978-952-5045-60-4

■ Saltsjudaren är Dan Weissenbergs romanberättelse om artillerilöjtnanten Nils Gustaf von Schoultz, som föddes i Rautalampi i Savolax 1807, och blev hängd som majestätsförbrytare i kanadensisk galge 1938. Enligt måttligt pålitliga källor tog han nu värvning i det misslyckade polska frihetsupproret 1831, och sökte sig sedan till Främlingslegionen (vars traditionsbevarare dock idag med bestämdhet avvisar Nils Gustafs egna uppgifter om en värvning och blodiga fälttåg i Afrika). I Karlskrona inredde Nils Gustaf ett kemiskt laboratorium och genomförde en regelrätt affärsresa till England och USA. Samtidigt pågick väpnade träffningar mellan kanadensiskt hemvärn och aggressiva amerikanska liberators, som ville köra ut briterna från Amerika. Nils Gustaf blev vald till militär ledare för en invasionsstyrka på 150 man, som i fem dygn försvarade en gammal väderkvarn intill StLawrence. När den träffningen väl var förlorad återstod endast kapitulation, förhör, krigsrätt, dom, hängning, och sorti ut till historiens allt förlåtande skuggland.

VÅGA SLÄPPA TAGET

Christina Lång
128 sidor.
Kontakt: christina.lang@elisanet.fi
ISBN 978-952-93-5151-0

■ **Christina Lång** har aktivt arbetat för att synliggöra personer med funktionshinder genom att delta i debatter, ordna kurser och engagera sig i organisationer som driver handikappolitik. I boken *Stor över en natt* uppmärksammar hon ett annorlunda syskonskap. Vuxna syskon till personer med Downs syndrom berättar om sin uppväxt och hur den påverkar dem idag.

I år utkommer Lång på eget förlag med boken *Våga släppa taget* där sexton vuxna personer med olika funktionsnedsättningar och deras familjer talar om livskvalitet. De intervjuade berättar om hur de bor och arbetar, vad de tycker om att göra på sin fritid och om sina sociala kontakter. Boken avslutas med information om tillbudsstämmande möjligheter.

SVENSKA LITTERÄRSÄLLSKAPET

BO CARPELAN - RUMMETS DIKTARE

Jan Hellgren
ISBN 978-951-583-284-9
276 s., häftad, illustrerad
Pris: 36 e

■ ”Det är inte tiden som förändrar oss, det är rummet”, inleder Bo Carpelan (1926–2011) en av sina dikter från 1970-talet. Jan Hellgren visar hur denna syn gradvis tar form i Carpelans poesi från 1950-talet och framåt för att nå sitt främsta uttryck i romanen *Urwind* (1993). Vid sidan av diktsamlingar och romaner utgår Hellgren från artiklar, essäer och opublicerade anteckningar där Carpelan belyser sin poetik och syn på det egna författarskapet. Hans diktning sätts in i sitt litteratur- och idéhistoriska sammanhang, samtidigt som viktiga inspirationskällor inom bildkonst och arkitektur lyfts fram.

HAVET, HANDELN OCH NATIONEN

SLÄKTEN DONNER I FINLAND
1690–1945

Julia Dahlberg & Joachim Mickwitz
ISBN 978-951-583-282-5
361 s., inbunden, illustrerad
Pris: 40 e

■ Biografen följer släkten Donners öden från den tyske hantverkarsonen Jochim Donners ankomst till staden Nyen och senare Gamlakarleby i slutet av 1600-talet fram till andra världskriget. Släkten omvandlades efter hand från en betydande österbottnisk handelssläkt till en nationell kultursläkt med ett starkt engagemang inom vetenskap, politik och industri. Via centrala personer inom släkten ger boken en inblick i avgörande händelser i landets och släktens historia, liksom i vardagslivet och det specifikt donnerska idéarvet, släkttraditionen.

PRO ARTIBUS

MITT LILLA IMPERIUM

Ville Andersson
Redaktör: Juha-Heikki Tihinen
Texter: Ville Andersson, Juha-Heikki Tihinen, Sabina Westerholm
Grafisk formgivning Chris Bolton
Utgivare: Stiftelsen Pro Artibus
ISBN: 978-952-67744-8-0
Språk: svenska, finska, engelska
Sidantal: 80 sidor
Katalog. Pris: 10 €. Båda böckerna kan beställas via proartibus@proartibus.fi eller tel. 019-2239010. (postavgift tillkommer).

■ En utställningskatalog på tre språk med texter av konstnär Ville Andersson och kurator Juha-Heikki Tihinen samt ett förord av Stiftelsen Pro Artibus verkställande direktör Sabina Westerholm. Katalogen är rikt illustrerad med Anderssons verk från åren 2009-2013.

MED BLICKEN MOT SOLEN - KATSE AURINKOON

Stig Fredriksson
Redaktör: Camilla Granbacka
Texter: Carolus Enckell, Camilla Granbacka
Utgivare Stiftelsen Pro Artibus
ISBN 978-952-67744-4-2
Språk: svenska och finska
Sidantal: 168 sidor
Inbunden. Pris: 30 €

■ ”Med blicken mot solen” skildrar en unik konstnärsbana. Stig Fredriksson (1929-2008) uttryckte sig som ingen annan i den finländska konsten. Hans målningar karaktäriseras av en solig kolorism och ett formspråk som han alltid lyckades ge en mycket personlig prägel. Bildspråket med cirklar lyckades han upprätthålla i över fyrtio år utan att det blev uttjat. Denna första omfattande presentation av Stig Fredriksson ger en mångsidig inblick i hans produktion och liv. Boken skildrar en konstnär som stod i nära samspel med den nordiska konsten och som förde fram ett lekfullt och sinnligt måleri. Boken, vars grafiska formgivning Minna Luoma står för, blev vald till en av ”Årets vackraste böcker 2013”.

LABYRINTH BOOKS

UPPBROTSTID

Alf Snellman
280 sidor
Cirkapris 30,-
ISBN 978-952-5986-12-9

■ Journalisten Alf Snellman har skrivit en ny roman om den fiktiva byn Ede. Bokens handling utspelar sig efter författarens tidigare bok *Lycksalighetens pris*, men boken kan också läsas fristående. I bägge böckerna vävs Finlands närhistoria in med romangestalternas privata liv och tankar. Huvudpersonen Jonas uppfattar snabbt normerna som styr närsamhället, där politik och religion är viktiga teman. De flesta i byn har en stark tro och socialdemokratin ses som en gemensam fiende. Kriget och minnen av kriget är ständigt närvarande; många har mist sina närmaste i kriget. De män som kommit tillbaka bär kriget inom sig och Jonas funderar ofta över när kriget, det inre kriget, skall ta slut.

MR HUSIS HAR ORDET

Lars Rönn
240 sidor
Cirkapris 30,-
ISBN 978-952-5986-14-3

■ Under 34 år var Lars Rönn en viktig pusselbit i den finlandssvenska tidningsvärlden. Från posten som biträdande chefredaktör för *Hufvudstadsbladet*, Hbl, flyttade han 1982 över till VD-stolen varifrån han gick i pension år 2000. Då hade han hunnit ta del av valet av 21 huvudredaktörer. I *Mr Husis har ordet* presenterar Rönn kolleger, arbetskamrater och påverkare samt deras göranden och låtanden, så som han sett och uppfattat dem. Kärleken och passionen till framför allt *Hufvudstadsbladet* är tydlig, men Rönn vågar också vara kritisk, när det finns anledning till det.

FONTANA MEDIA

BÄRTIL OCH TVÄRTOM-DAGEN

Fontana Media, Inbunden
Sidantal: 32
Pris: 18,90
ISBN 978-951-550-802-7
För att beställa boken:
Gå in på www.fontanamedia.fi
eller ring 09 612 615 30

■ Plötsligt är inget sig likt på Bärtils äng. Allt är ju precis tvärtom! Nu tar färet Bärtil, Isa Gris, den diktande igelkotten Rune Berg och ekorren Holly Gong ut svängarna i nya bilderboken *Bärtil och tvärtom-dagen*.

OM SANN GEMENSKAP

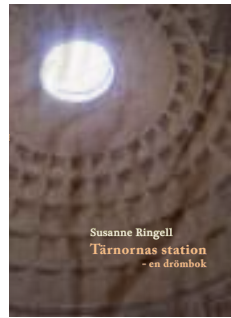
Fontana Media, Häftad
Sidantal: 154
Pris: 19,90
ISBN/Produktkod:
9789515508034
För att beställa boken:
Gå in på www.fontanamedia.fi
eller ring 09 612 615 30

■ Patrik Hagman tecknar en bild av de outtalade regler som styr livet i vårt samhälle och som bildar en kultur där vi blir de vi är genom konsumtion. Här beskrivs den kapitalistiska hederskultur vi lever i, men här finns också förslag på hur vi kan hitta vägar till mer ärliga relationer och finna sammanhang där våra liv blir meningsfulla.

SFV erbjuder mindre förlag som verkar på svenska i Finland en möjlighet att få publicitet för sina utgåvor. Gör så här: E-posta pärmbilder på 1-2 böcker. Bifoga en kort text (max 700 tecken/bok) med bokpresentation och bokinfo: ISBN, utformning och sidantal, samt var intresserade kan köpa eller beställa boken.

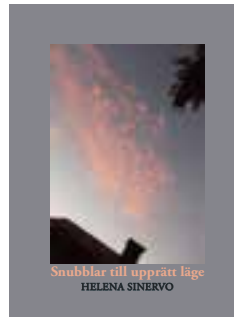
Kriteriet är att böckerna är svenskspråkiga. Även äldre utgivning kan presenteras, bara böckerna fortfarande kan köpas i handeln eller beställas. Spalten återkommer i varje nummer; se sidan 2 för materialdagar.

ELLIPS

TÄRNORNAS STATION - EN DRÖMBOK

Susanne Ringell
ISBN 978-952-7081-01-3
ca pris 18 €
Böcker från Ellips finns i bokhandlar och att beställas från Porvoon Kirjakeskus och Ad Libris.

■ Boken sträcker sig, i den associativa kortprosans form, mellan sovplatser och städer. I ett läkande nattligt alfabet, där vi bland annat färdas med nattåg till tärnornas station, och vistas i Staden, Den eviga staden och Trädgårdsstaden, bär texten på en egen rymd av flöden och passager, häggvita bandage, främmande stjärnor och skridande luciatag, och på toner av insikt och försoning.

SNUBBLAR TILL UPPRÄTT LÄGE

Helena Sinervo
Översättning: Agneta Enckell
ISBN 978-952-7081-02-0
ca pris 20 €
Böcker från Ellips finns i bokhandlar och att beställas från Porvoon Kirjakeskus och Ad Libris.

■ Helena Sinervo, en av Finlands viktigaste samtida lyriker, presenteras på svenska i ett omfattande urval som löper från genombrottsboken Sininen Anglia (1996) till den nyutkomna Avaruusruusuja (2014). Översättaren Agneta Enckell skriver i sitt efterord: "Varje bok bär på sitt tonfall, andas i sin egen rytm, talar med sin egen röst, men ändå flätas stämmorna samman i en klar och starkt ljudande kör."

LÄRUM

LÄTTLÄSTA INSTRUKTIONER FÖR PEKPLATTAN SAMSUNG GALAXY TAB 3

ISBN: 978-951-8976-83-0

LÄTTLÄSTA INSTRUKTIONER FÖR IPAD IOS8

ISBN: 978-951-8976-82-3

Broschyerna finns i tryckt form att beställas för 10 euro från Lärum-förlaget, eller att ladda ner gratis från: larum.fi/digimaterial. Kontaktpuffter: webbshop: shop.larum.fi, e-post: forlaget@larum.fi eller telefon: 06-319 56 59/ mobil 040 653 97 76

■ De lättlästa instruktionerna för Samsung Galaxy Tab 3 innehåller lättläst text och tydliga bilder på de mest grundläggande funktionerna på en Samsung med android-operativsystem. I materialet finns information bland annat om hur man startar och stänger av pekplattan, hur man skapar ett Google-konto, hur man kopplar pekplattan till ett nätverk, hur man öppnar och stänger appar och hur man laddar ner appar i Play Butik.

■ De lättlästa instruktionerna för iPad iOS8 innehåller lättläst text och tydliga bilder på de mest grundläggande funktionerna på en iPad med operativsystemet iOS8. I materialet finns information bland annat om hur man startar och stänger av en iPad, hur man skapar ett Apple ID, hur man kopplar iPaden till ett nätverk, hur man öppnar och stänger appar och hur man laddar ner appar i AppStore.

KONTRABLUFF

DET ÄR SOM DET ÄR

Mjuk pärm, 44 s., 15 x 25 cm
ISBN 978-952-93-3203-8
Cirkapris 12 e

Inbunden, 44 s., 14 x 23 cm
ISBN 978-952-93-3664-7
Cirkapris 16 e

Säljs på SOFINAH Shop (Nylandsg. 17 Helsingfors), Akademiska Bokhandeln (mjuk pärm), samt direkt från Kontrabluff mot postningsavgift. Kontrabluff Publikationer, tfn: +358 50 339 7791. Email: lena@kontrabluff.com Web: www.kontrabluff.com

■ I Dunkelskogen bor skogsmurmeln Pierre. Han har en vän som heter Essi Eldsvans och hon har glänsande päls och grå ögon. Det finns vildmark att erövra och skurkar som ska fångas. Skatter måste gömmas, berg ska bestigas och knän plåstras om. Men så en dag är allting på något sätt helt annorlunda.

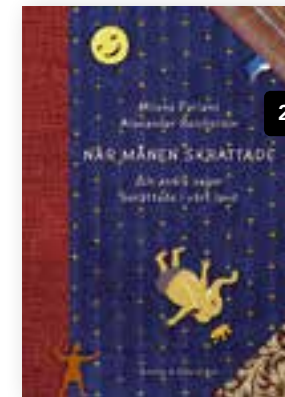
"Det är som det är, sa murmeln Pierre" är inspirerad av en kinesisk folksaga och har kryddats med en nypa godmodig stoicism och en stor näve kärlek, en Slow Book som ska avnjutas långsamt. Illustrationerna har visats på två utställningar under 2014; på Illustratörer i Finland rf:s galleri samt Mikkelin Kuvitustiennale/St. Michels Illustrationstriennial.

Fira bokens år med oss!

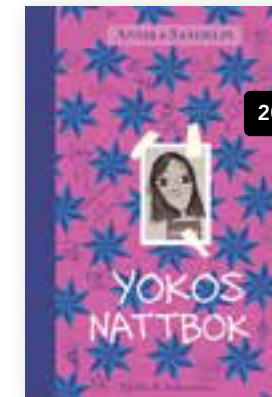
Mårten Westö
SOM DU SÅG MIG DÅ

Milena Parland & Alexander Reichstein
NÄR MÅNEN SKRATTADE
och andra sagor berättade i vårt land

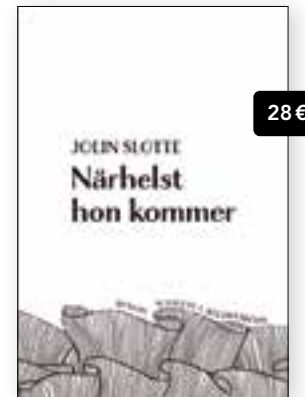
Ursel Allenstein m.fl. (red.)
27 ÅR, ELVA POETER, EN ANTOLOGI
Ny finlandssvensk dikt 1987–2014

Annika Sandelin & Linda Bondestam
YOKOS NATTBOK

Agneta Enckell
INTE ETT ORD
(JAG ÄR NAKEN)

Jolin Slotte
NÄRHELST HON KOMMER

Alla SFV-medlemmar får 30% rabatt hos oss

Du får rabatten i vår nätbokhandel **sets.fi** med kampanjkoden »Aktie123». Här hittar du hela vårt sortiment med hundratals titlar. Öppet dygnet runt! Du är också välkommen till vår bokhandel på Bulevarden 7 där vi tillhandahåller de nyaste böckerna. Öppet mån–tors kl. 9–18 och fre kl. 9–16.

Rabatten gäller allmän litteratur.

SCHILDTS & SÖDERSTRÖMS

Föreningsresursen upprätthålls av SFV Bildning och här hittar du fakta, tips, råd och får svar på frågor gällande olika aspekter av föreningsliv i Svenskfinland. www.foreningsresursen.fi

Stefan Andersson

SFV BILDNINGENS EKONOMICHEF
OCH EXPERT PÅ FÖRENINGSKUNSKAP

Föreningsresursens frågelåda

1 KAN EN FÖRENING GÅ MED VINST?

Vad händer om föreningen visar upp ett stort överskott i bokslutet? Enligt inkomstskattelagen beskattas en allmännyttig registrerad förening endast för sin näringsverksamhet. I vissa fall är också inkomst av fastighet beskattningsbar. Så om vinsten/överskottet uppstått genom sedvanlig föreningsverksamhet, och inte försäljningsverksamhet, så är den oftast helt skattefri och behöver inte heller deklarerar. T.ex. om vinsten uppstått genom verksamhetsbidrag, räntor på placeringar, penninginsamlingar mm. Men vinsten får förstås inte delas ut till medlemmarna utan måste användas enligt föreningens stadgar.

Det rekommenderas dock inte att en allmännyttig förening gör stora vinster år efter år. Om detta är fallet visar det ju att föreningen inte är tillräckligt aktiv för att uppfylla de strävanden som nämns i stadgarna. Då kan också skatteförvaltningen ifrågasätta föreningens allmännyttiga status.

En allmännyttig förening kan alltså gå med hur stor vinst som helst utan skattepåföljder om vinsten inte uppstått genom affärsverksamhet eller av fastighetsinkomster. Men föreningen ska sträva till att minska på vinsten under kommande räkenskapsår. Men ett visst verksamhetskapital (= tidigare års vinst) är alltid bra att ha i en förening.

2 VAD GÖR MAN OM BOKFÖRAREN INSJUKNAR?

Föreningens bokförare har insjuknat och får inte bokslutet klart i tid. Vad göra? Enligt föreningslagen ansvarar föreningens styrelse för föreningens eko-

nomi och förvaltning. Föreningen kan alltså inte skylla på sjukdom eller något annat utan styrelsen måste se till att någon annan gör bokslutet så det blir färdigt i tid.

Det är också bra att minnas att föreningens styrelse ansvarar för innehållet i bokslutet. Bokföraren och kassören utför endast jobbet för styrelsens räkning. Bokföraren undertecknar endast balansspecifikationen och inte själva balansboken.

3 NÄR SKA BOKFÖRINGEN GRANSKAS?

När ska revisorerna eller verksamhetsgranskarna granska bokföringen och bokslutet? Och vilka granskare ska utföra uppdraget?

Bokslutsprocessen i en förening går administrativt till så här: Bokföraren eller kassören gör ett utkast till bokslut som föreningen styrelse godkänner och undertecknar. Efter det överlämnas bokslutet med bifogade handlingar till föreningens revisorer/verksamhetsgranskare.

Enligt revisionslagen bör handlingarna ges för granskning minst en månad för den dag bokslutet ska godkännas. Revisorerna (VG) lämnar en berättelse till föreningens styrelse, riktad till föreningens medlemmar senast två veckor före föreningsmötet. Föreningsmötet tar sedan del av berättelsen innan bokslutet fastställs. I föreningen stadgar kan anges när bokslutet ska vara färdigt och när det ska överlämnas till revisorerna.

Själva granskningen ska utföras av de revisorer eller verksamhetsgranskare som utsetts för det räkenskapsår som bokslutet gäller. T.ex. granskare som utsetts på höstmötet 2013 ska senast nu granska räkenskaperna för år 2014.

BOKFÖRINGSVÄRDET
FÖR SFV:S FONDER 2013.

58,5
miljoner euro

SFV:S MEDLEMSANTAL
3.2.2015

9172

ANTALET SFV-FONDER.
I MEDELTAL BILDAS
1-3 NYA FONDER VARJE ÅR.

415

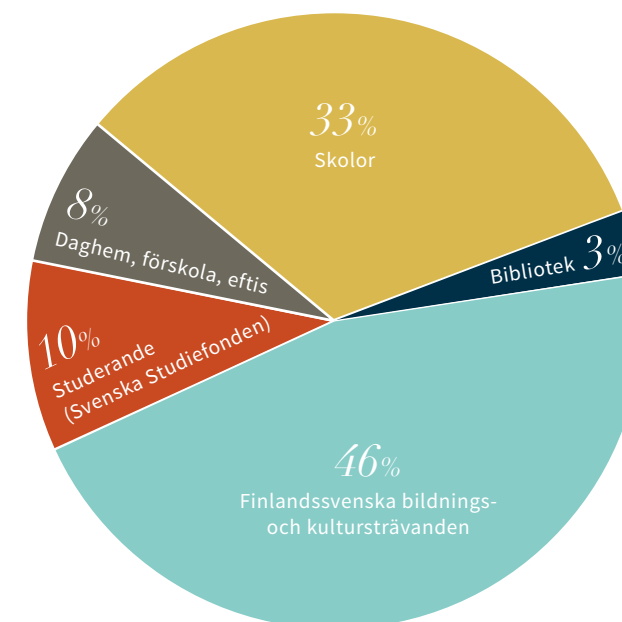
SFV GRUNDADES 1882.
SFV:S ÅRSBOK SFV-KALENDERN
HAR UTKOMMIT I OBRUTEN
FÖLJD SEDAN 1886

1882

SFV BEVILJADE CIRKA EN MILJON EURO I BIDRAG OCH STIPENDIER ÅR 2014, TILL 491 MOTTAGARE.
ANTALET ANSÖKNINGAR VAR 1 203.

Beviljade bidrag o stipendier per ändamål 2014	Antal	Belopp %
Tyngdpunktsområden inom utvecklingsprojekt	66	30%
Evenemang (bildning eller kultur)	93	15%
Verksamhetsbidrag för förbund	27	17%
Studier		10%
Verksamhetsbidrag för svenska skolor och daghem på finskspråkiga orter	13	7%
Litteraturanskaffning	88	6%
Fortbildning	140	5%
Annat ändamål	9	3%
Verksamhetsbidrag för daghem, förskola eller eftis drivna i privat regi	23	2%
Bokprojekt	6	2%
Jubileum	7	1%
Auskultering för ämneslärare	13	1%
Verksamhetsbidrag för språkbad på svenska	6	1%
	491	100%

UTDELNINGENS FÖRDELNING PER SEKTOR 2014

STÖD SFV!

Enklast stöder du SFV:s verksamhet genom att bli medlem i SFV:s understödsförening. Medlemsavgiften är endast 10 euro per år. Fyll medlemsblanketten på sfv.fi eller kontakta oss på sfv@sfv.fi eller 09-6844 570.

ADRESSFÖRÄNDRING?

Ring in din adressförändring på 09-6844 570, eller fyll i medlemsblanketten på www.sfv.fi. Eller eposta på sfv@sfv.fi

DONATIONER OCH TESTAMENTER

SFV tar emot donationer och testamenten och ger gratis sakkunnig hjälp. Kontakta kanslichef Johan Aura på 040-3559 935.

NAMN: _____
 ADRESS: _____

Vinstbok för krysset 1-2015 är SFV-biografin om Anna Bondestam (se Läsbiten). Skicka in lösningarna före 6.4.2015 till SFV:s redaktion, PB 198, 00121 Helsingfors. Märk kuvertet "Kryss". Du kan också skanna eller fota din lösning och eposta den på redaktion@sfv.fi.

SUDOKU ENKEL

7		9				5		6
8				4				2
	4						8	
		6	5		4	3		
	9			1			7	
		2	7		6	4		
	8						1	
3				2				9
9	5					2		4

SUDOKU EXPERT

	3		6		1		2	
	5						8	
		6		8		9		
		5	3		9	2		
	9						5	
		1	5		8	4		
		4		7		5		
	7						9	
	6		9		4		1	

KRYSSLÖSNING 4/2014

109 svar skickades in. Bland de rätta svaren gynnade fru Fortuna Erna Riska, Helsingfors. Vinstboken torde vara framme.

SUDOKU ENKEL LÖSNING

7	2	9	1	3	8	5	4	6
8	5	1	6	4	7	9	3	2
6	4	3	2	5	9	1	8	7
1	7	6	5	9	4	3	2	8
4	9	8	3	1	2	6	7	5
5	3	2	7	8	6	4	9	1
2	8	4	9	6	5	7	1	3
3	6	7	4	2	1	8	5	9
9	1	5	8	7	3	2	6	4

SUDOKU EXPERT LÖSNING

8	3	9	6	4	1	7	2	5
4	5	7	2	9	3	1	8	6
2	1	6	7	8	5	9	4	3
7	4	5	3	1	9	2	6	8
6	9	8	4	2	7	3	5	1
3	2	1	5	6	8	4	7	9
9	8	4	1	7	6	5	3	2
1	7	3	8	5	2	6	9	4
5	6	2	9	3	4	8	1	7

SOLVEIG VON SCHOULTZ -tävlingen 2015

Svenska folkskolans vänner utlyser Solveig von Schoultz-tävlingen 2015. Syftet med tävlingen är att främja intresset för skönlitterärt författarskap. Tävlingen är öppen för personer som vid tävlingstidens utgång har fyllt 30 år. Ett första pris om 5 000 euro, ett andra pris om 3 000 euro och ett tredje pris om 2 000 euro delas ut. Svenska folkskolans vänner förbehåller sig den första publiceringsrätten till de prisbelönade tävlingsbidragen.

Svenska folkskolans vänner utlyser Solveig von Schoultz-tävlingen 2015. Syftet med tävlingen är att främja intresset för skönlitterärt författarskap. Tävlingen är öppen för personer som vid tävlingstidens utgång har fyllt 30 år. Ett första pris om 5 000 euro, ett andra pris om 3 000 euro och ett tredje pris om 2 000 euro delas ut. Svenska folkskolans vänner förbehåller sig den första publiceringsrätten till de prisbelönade tävlingsbidragen.

2015 års tävling gäller noveller. Ämnesvalet är fritt och manuskriptet får omfatta högst 25 000 tecken (inklusive mellanslag).

En förutsättning för deltagande är att novellen är skriven på svenska, och att författaren inte tidigare har publicerat sig i skönlitterär bokform på förlag. Författaren skall vara finländsk medborgare och får sända in endast ett bidrag till tävlingen. Man får inte delta i tävlingen om man tidigare erhållit ett penningpris i samma litterära tävling.

Pappersmanuskripten sänds till Svenska folkskolans vänner, PB 198, 00121 Helsingfors. Du kan också skicka in ditt bidrag per epost på tavlingar@sfv.fi.

Märk din försändelse "Solveig von Schoultz-tävlingen 2015".

Frågor: kontakta kanslichefens assistent Camilla Nordblad,
tel. 045-1210 864, camilla.nordblad@sfv.fi

Tävlingen sker anonymt. Alla manuskript skall därför ha pseudonym och födelseår. Manusket skall ha sidnumrering, och pseudonymen skall synas på varje sida. Pappersmanuskripten skall vara utskrivna på enkel sida.

Viktigt: Bifoga i ett separat, slutet kuvert följande personuppgifter: Namn, personnummer, fullständig adress, telefonnummer och e-post. Skriv på kuvertet endast din pseudonym.

Om du skickar in bidraget per e-post, bifoga personuppgifterna i e-posten. En betrodd person på SFV:s kansli separerar dina riktiga personuppgifter från din pseudonym, och förmedlar endast tävlingsbidraget anonymt till juryn.

Manuskripten returneras inte. Författarna skall själva se till att ha egna kopior och säkerhetskopior.

Tävlingstiden utgår den **19 april 2015 kl. 24** (poststämpe godkänns för pappersmanusen).

Endast prisvinnarna och eventuella mottagare av hedersnämndens meddelas om tävlingsutgången i mitten av augusti. Prisutdelning och publicering av vinnarnamn sker i början av september 2015.

